

~~B. V. 28.~~ EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.
VITEBERG.

IV A 134.

SIGNAT. CIIOCCCXIII.

RHETORICA,
POETICA,
LOGICA,

AD V S V M
R V D I O R V M I N
E P I T O M E N R E -
D A C T A E :

per

D. Joan. Thomam Freigium.

Cum gratia & privilegio Imperiali.

N O R I B E R G A E.

IOAN. THO.
MAS FREIGIVS
LECTORIBVS

S.

T EXOTERICA-
rum arium numerus integer
nostris scholis proponeretur,
ex Philippi Melanchthonis li-
bris Rhetoricis & Logicis, ac
ex Horatii arte poëtica, mate-
riam præceptaq; desumimus: eaq; nostra meth-
odo dilucidius & brevius disposuimus. Nam
cum Philippus, clariss. viri Ioannis Sturmii te-
stimonio, parens fuerit nostræ ætatis multò ma-
ximæ partis eruditorum virorum, cur ingrata
quadam impietate non profiteamur à quo bene-
ficiam accepit Germania? Nec verò necesse est
hic laudatissimi viri laudationem instituere,
cum ipse sua laude satis nitatur. Quem tamen
si laudare hoc seculo tam ingrato concessum es-
set, veris & dignis laudibus ornare fortasse pos-
sem. Sed, proh dolor, in ea tempora nescio quo
fato deventum est, ut hodie multò tutius sit sce-
lera improborum imitari, quam virtutem bo-
norum laudare. Et quanquam cupienti mihi
nunquam Philippum videre contigit: gratum
tamen est popularem, imo civem & mee fami-
liæ conjunctissimum habuisse Iacobum Milichi-

A 2 un.

P R A E F A T I O .

um, qui Philippo familiarissimus extitit. Omis-
sa itaq³, Philippi laude, illud tantum hic testa-
tum volumus, nos hac epitome non id agere, ut
Philippi libros è manibus studiosorum excutia-
mus, quod absit: sed potius ut ad eos diligenter
legendos, eosdem excitemus. Quod ipsum nul-
la ratione facilius fieri potest, quam si hac quasi
ξεργασια & isagoge eos ad Philippi penetra-
lia perducamus. Expertus enim loquor, & cum
dolore significo, multos me depræhendisse è stu-
diosis, qui cum per multos annos Philippi dia-
lectica audissent, ultra principia tamen vix es-
sent progressi: & cum in hortis Philippianis ver-
sari deberent, nondum tamen inter apia essent.
Atque hoc primum est, quod hac nostra præ-
fatione proponendum censuimus.

Alterum est, ut moneamus, quos libellos
ad usum & exercitium horum præceptorum
assumendos putemus. Cum Rhetorica igitur tres
Ciceronis orationes omnino conjungendas puto,
quæ tribus generibus causarum respondeant:
quales in primis utiles sunt tres illæ, prima pro
Quintio, secunda pro Milone, quæ in genere ju-
diciali: & tertia pro lege Manilia, quæ in deli-
beratione & laude versatur. Ut scilicet studiosi
Rhetorices, exemplis tribus illustribus præcepta
rhetorica clariss. intelligant. Nec à rhetoricæ
auscultatione auditorem dimittendum censeo,
qui

qui non tres illas orationes optimè intelligat, & si fieri possit, etiam memoria teneat. Ad poëticam exercendam ex Ovidio elegias aliquot easq; præstantiores subduci velim, easq; itidem in certa genera redactas, in qualia epistolas Ciceronis in Grammatica Latina redegimus. Sic hortatoria seu suatoria est lib. 3. tristium elegia 4. & 7. & lib. 5. eleg. 15. Responsoria ad hortationem est lib. 5. trist. 13. Consolatoria est lib. 5. trist. 12. Petitoria est lib. 1. trist. 2. lib. 3. trist. 8. lib. 3. trist. 14. Mandatoria est lib. 1. trist. 1. Laudatoria est lib. 1. trist. 5. lib. 3. trist. 5. & 6. Expostulatoria est lib. 1. trist. 7. lib. 3. trist. 11. lib. 5. trist. 9. Purgatoria & excusatoria lib. 4. trist. 1. & lib. 4. trist. 6. Objurgatoria lib. 5. trist. 14. Gratiarum actio lib. 1. trist. 4. Officiosa lib. 3. de ponto 8.

Cum Logica verò conjungi paradoxa Ciceronis cupio. Ex illorum enim brevibus & facilibus exemplis logica optimè cognoscitur, cognitaq; facillime exercetur: & Talaus quidem in Ethicis ac Politicis argumentis proponendis & excutiendis, Ciceronem feliciter imitatus est. His autem adjici velim Ciceronis lib. primum Tusculanarum questionum, dialogum de amicitia & senectute.

Ad extremum rogo candidos lectores, ut

A 3

si quos

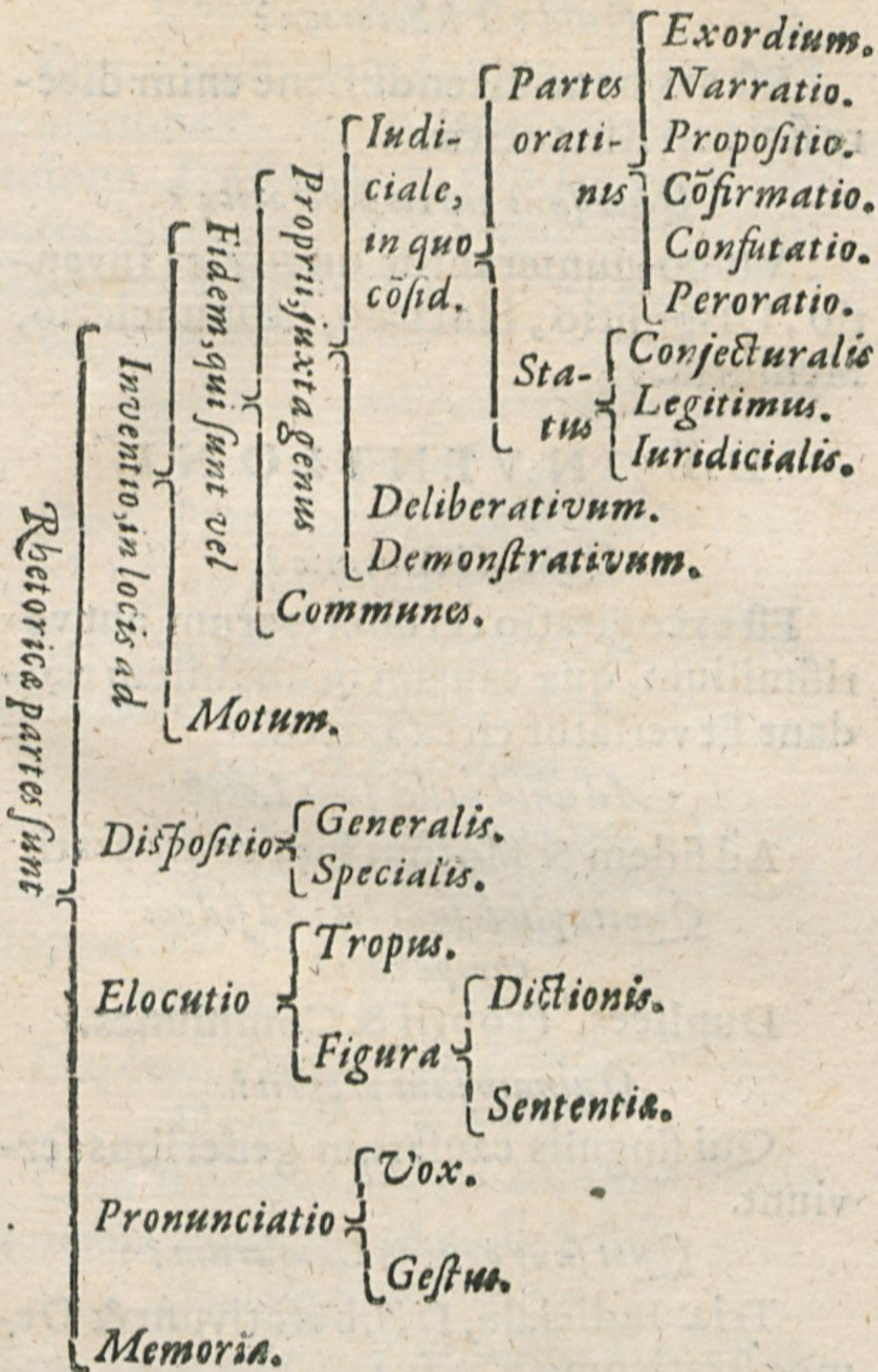
P R A E F A T I O .

*si quos errores in his libris Grammaticis, Logi-
cis, Rhetoricis, Poëticis deprehenderit, comiter
& candide emendent: & eos aut occupationi-
bus aliis, aut festinationi meae, aut si durius non
possunt mecum non agere, incogitantiae ascri-
bant, & voluntatem de singulis bene me-
rendi boni consulant, ubi even-
tus non respondit. Be-
nè valete.*

TYPVS

TYPVS RHETORICÆ.

DE RHETORICA.

Quid est Rhetorica?

Est ars benè dicendi. Benè enim dicere finis est Rhetoricæ.

Quot sunt partes Rhetoricæ?

Vulgò numerantur quinque: Inventio, Dispositio, Elocutio, Pronunciatio, Memoria.

DE INVENTIONE.

Quid est Inventio?

Est excogitatio rerum verarum, aut verisimilium, quæ causam probabilem reddant. Et versatur circa Locos.

Ad quid utiles sunt Loci?

Ad fidem & Motum sunt comparati.

Quotuplices sunt loci ad fidem comparati?

Duplices. Proprii & Communes.

Quinam sunt proprii?

Qui singulis causarum generibus serviunt.

Quot sunt genera Causarum?

Tria. Iudiciale, Deliberativum & Demonstrativum.

DE

DE RHETORICA. 5
DE GENERE IVDI-
CIALI.

Quid est genus Iudiciale?

Quod positum in controversia, habet accusationem, aut petitionem cum defensione. Tractat enim controversias forenses. Nam veteres præcipuè ideò excogitaverunt Rhetoricen, ut præpararent adolescentes ad forum.

Quot sunt in hoc genere consideranda?

Duo. Partes orationis & Status.

Quot sunt partes orationis?

Sex. Exordium, Narratio, Propositio, Confirmatio, Confutatio, Peroratio.

Quid est Exordium?

Est principium orationis, per quod animus auditoris aut iudicis constituitur vel apparatus ad audiendum.

Quotplex est Exordium?

Duplex: Principium & Insinuatio.

Quid est Principium?

Cum statim auditoris animum nobis idoneum reddimus ad audiendum.

Quot sunt loci Principii?

Tres. Benevolentia, Attentio, Docilitas.

A 5

Quot

DE RHETORICA.

*Quot modis conciliatur Bene-
volentia?*

Duobus. Aut à personis, nostra, adver-
sariorum, auditoris: Aut à rebus ipsis.

Quid est Insinuatio?

Quæ occultè per dissimulationem ea-
dem conficit quæ Principium directò.

Quid est Narratio?

Est rerum gestarum aut perinde ut ge-
starum expositio: quæ statim Exordio sub-
jicitur.

Quot sunt virtutes Narrationis?

Tres. Brevitas, Diluciditas, Probabili-
tas.

Quid est Propositio?

Quæ continet summam rei, & statim
sequitur Narrationem, nec unquam o-
mitti potest: est enim præcipua pars cer-
taminis. Et interdum multæ propositio-
nes ponuntur: sed ibi gradus per priores
ad unam quandam principalem facien-
dus est. Rhetores hoc loco Partitionis
mentionem faciunt: per quam aperimus
quid in controversia sit, & quot de rebus
dicturi simus.

Quid est Confirmatio?

Est nostrorum argumentorum expo-
sitiō cum asseveratione.

Quid

Quid est Confutatio?

Est contrariorum argumentorum dis-
solutio.

Quid est Peroratio?

Est artificiosus terminus orationis.

Quot sunt loci Perorationis?

Duo sunt: Repetitio seu Enumeratio,
& Affectus.

Quid est Enumeratio?

Per quam colligimus & commonemus,
quibus de rebus verba fecerimus, brevi-
ter & ordine.

Quid est Affectus?

Cum reus misericordiam, accusator
odium studet inflammare. Atq; hæc de
partibus orationis.

DE STATIBVS.

Quid est status?

Est principalis quæstio seu propositio,
quæ continet summam negotii, ad quam
omnia argumenta referenda sunt, velut
ad principalem conclusionem. Nulla au-
tem pars artis magis necessaria est, quàm
hæc de statibus. Nulla enim controversia
intelligi potest, nisi constituatur Quæstio,
quæ summam causæ compræhendat. De-
inde

DE RHETORICA.

indē consideranda sunt munimenta Quæ-
stionis seu Status. Quia enim ferē quali-
bet controversia unum aliquem præcipu-
um syllogismum continet, qui maximē
munit statum: is quoq; Dialectico more
breviter excerpendus est, ut nuda ac bre-
via membra intuentes rectius judicare
possimus. Etsi enim liberior est oratio po-
pularis, quā illi exiles & nudi syllogi-
smi, tamen membra argumentorum ea-
dem sunt: nisi quòd orator ea vestit or-
natu verborum, & κρύψαι utitur, & in dis-
ponendo liberior est. Nam aliquando ab
assumptione, aliquando à complexione in-
cipit.

Quotplex est Status?

Triples. Conjecturalis, Legitimus, &
Juridicialis, juxta tres quæstiones, An sit,
Quid sit, Quale sit.

I. Quid est Status Conjecturalis?

Cum de facto controversia est: seu qui
oritur ex quæstione an sit. Vt, An Roscius
occiderit patrem.

Quotplexes sunt loci Confirmati- onis in hoc statu?

Duplices. Artificiales, ἐντεχνοί, & Inar-
tificiales, ἀτεχνοί.

Quot sunt Artificiales?

Duo

Duo ex loco causarum efficientium,
scilicet Voluntas & Facultas.

Quot sunt loci Voluntatis?

Duo: Impulsio, & Ratiocinatio.

Quid est Impulsio?

Quæ continet affectus. Vt, Clodius
oderat Milonem: cupiebat igitur eum
extinctum esse.

Quid est Ratiocinatio?

Cum ducitur argumentum à finali cau-
sa, aut spe commodi. Nam humanus ani-
mus plurimum movetur opinione utili-
tatis. Vt, Clodio profuit Milonis interi-
tus. Clodium igitur insidias fecisse verifi-
mile est. Ex hoc loco nata est vox Cassii,
cum identidem in iudicio quærendum
diceret, Cui bono fuisset.

Quid continet Facultas?

Duo: Signa & Circumstantias.

Quid vocas signa?

Facta aut notas alicujus rei, quas indi-
cat communis sensus.

Quotuplicia sunt signa?

Triplicia: Antecedentia, Conjuncta &
Consequentia.

Quanam sunt Circumstantia?

Tempus

DE RHETORICA.
Tempus, Locus, Apparatus.

Quinam sunt loci inartificiales?

Testes, testimonia, chirographa, confessiones.

*Quot sunt loci Confutationis in statu
Conjecturali?*

Duo. Nam primò propter locum voluntatis, & facultatis inventa est Inficiatio, qua negantur illa, quæ obijciuntur. Deinde propter contrariam signorum interpretationem duo peculiare loci adduntur defensori, Inversio scilicet & Absolutio.

Quid est Inversio?

Cum docemus signum vel causam, contra nos allatam, pro nobis facere. Si occidissem, non sepeliissem: fatius enim fuisset statim fugere.

Quid est Absolutio?

Cum interpretamur signum aut causam aliter quàm adversarius. Ut: sepelii, sed misericordia motus.

II. *Quid est status Iuridicialis?*

Cum disputatur, utrum jure aliquid sit, an secus: Oritur enim ex quaestione Quale sit. Ut, An Milo jure sit occisus.

Quinam

*Quinam sunt loci Confirmationis
in hoc statu?*

Quoniam hic status versatur circa quaestionem juris (quod suscipitur impellente vel naturali jure vel scripta lege) loci sumuntur à Iureconsultis: ut sunt, Natura, Lex scripta, Consuetudo, Æquum bonum, Iudicatum, Pactum.

Quinam sunt Defensoris loci?

Cum defensio per se infirma est, proprius locus datur Defensori, qui vocatur Concessio, cum reus non excusat factum: sed id studet mitigare.

Quot sunt loci Concessionis?

Tres: Purgatio, Translatio criminis, Deprecatio.

Quid est Purgatio?

Cum negamus dolo aut animo lædendi factum esse, sed vel errore, vel ira. Error enim excusationem habet etiam apud Iureconsultos.

Quid est Translatio criminis?

Cum culpam conferimus in alios. Ut, feci iussus ab alio, feci coactus metu, qui cadit in constantem virum.

Quid est Deprecatio?

Cum petimus misericordiam, & implo-
ramus

DE RHETORICA.

ramus clementiam iudicis.

III. *Quid est Status Legalis seu Legitimus?*

Cum in scripto aut ex scriptis aliquid controversiæ nascitur. Oritur enim ex Quæstione Quid sit.

Quot sunt ejus partes?

Sex: Definitio, *Avivopia* seu Contrariæ leges, Scriptum & sententia, Ambiguum, Ratiocinatio, Translatio.

I. *Quid est Definitio?*

Cum aut de vocabuli interpretatione contenditur, aut quid res sit explicandum est. Ut apud Ciceronem in Norbani causa differitur, quid sit crimen læsæ majestatis.

II. *Quid est Antinomia?*

Cum una lex jubet aut permittit, alia vetat fieri.

Quot sunt hinc regulæ tenendæ?

Quatuor:

- I. Lex inferior cedit superiori.
- II. Lex specialis derogat generali.
- III. Lex humana cedit divinæ.
- IIII. Leges veteres corriguntur aut abrogantur novis.

Videndum etiam est, an leges cum ratione consentiant: an ad casum propositum

DE RHETORICA.

tum recte detorqueantur: Considerandæ sunt etiam diligenter circumstantiæ.

III. *Quid est controversia ex scripto & sententia?*

Τὸς ἰητῆς καὶ Δεινίας;

Cum videtur scriptoris voluntas cum scripto ipso dissentire.

Quenam regula hinc sunt tenenda?

I. Fraus est, cum defenditur ἰητῶν contra Δεινίαν: ut loquuntur Iureconsulti.

II. Circumstantiæ sunt diligenter excutiendæ. Ex his enim sæpè veniamur sententiam, & judicamus utrum scriptum & voluntas consentiant aut dissentiant. Vera enim est vox Hilarii, Circumstantiæ illuminant dicta.

III. In controversiis ecclesiasticis afferenda sunt testimonia scripturæ: in forensibus, leges aut bonæ rationes.

IIII. *Quid est Ambiguum?*

Cum verbum aliquod generale aut ambiguum parit dissensionem.

Quenam hinc regula est?

Ambigua judicantur ex Grammatica, Rhetorica, Logica, id est, ex phrasi, figuris, definitionibus.

V. *Quid est Ratiocinatio?*

B

Cum

DE RHETORICA.

Cum res sine propria lege venit in iudicium, quæ tamen ab aliis legibus similitudinem quandam aucupatur. Tota res pendet à Dialectica: & Iureconfulti multa judicant ex similibus.

VI. Quid est Translatio?

Cum non respondetur ad rem, sed opponitur exceptio aliqua, ut quòd iudex non sit competens, quòd adversario non competat actio.

DE GENERE DELIBERATIVO.

Quid est Genus Deliberativum?

Quòd in consultatione positum, habet in se suasionem & dissuasionem.

Quotuplices sunt loci Confirmationis in hoc genere?

Duplices: Artificiales & Inartificiales.

Quinam est Artificialis?

Honestum: quòd sumitur ex legibus & virtutum definitionibus.

Quinam sunt Inartificiales?

Vtile, Facile, Necessarium, Possibile. In his omnibus præcipuus labor est in exaggerando.

DE

DE GENERE DEMONSTRATIVO.

Quid est Genus Demonstrativum?

Quod continet laudationem aut vituperationem.

Quotuplex est laudatio aut vituperatio?

Triples: Personarum, Factorum & Rerum.

Quæ partes orationis præcipuæ sunt observandæ in Personarum laude?

Duæ: Exordium & Narratio. Nam exordia in hoc genere liberiora sunt: sumuntur enim à pompa publica, effectu aliquo, querela, gratulatione &c.

Quid est narratio hujus generis?

Est nihil aliud quàm perpetua quedam historiæ narratio, quæ continet duo, Historiæ recitationem & amplificationes.

Quid vocas historiæ recitationem?

Locos personarum & seriem rerum, ut sunt patria, natales, ingenium, educatio, disciplina, doctrina, res gestæ, Mors, Consecuta mortem.

Quid vocas amplificationem?

B 2

Exag-

DE RHETORICA.

Exaggerationem præcipuorum decorum, quæ ad admirationem & imitationem proponuntur.

Quinam loci sunt in laude Factorum?

Honestum, Utile, Facile, Difficile.

Quinam sunt loci Rerum?

Sunt iidem. Nam honestas sumitur ex causis efficientibus, videlicet ab invento-ribus. Utilitas sumitur ex finibus. Laudatur autem interdum facilitas, interdum difficultas: quod prudentiæ oratoris committitur. Atq; hæc hætenus de locis, qui causarum generibus proprii sunt: sequuntur loci Communes seu *ἑσθη*.

Quid est locus Communis?

Est generalis quæstio, quæ in causa hæret, Rhetores vocant *ἑσθη*: sicut è contra specialem quæstionem vocant *ὑπόθεσιν*. Sunt autem loci communes, non solum virtutes & vitia: sed in omni doctrinæ genere præcipua capita, quæ fontes & summam artis continent. In his duo præcipuè consideranda sunt, tractatio scilicet & ordo, quæ petenda sunt ab his qui de his scripserunt. Atq; hætenus de Locis ad fidem faciendam idoneis: Sequitur de Motu seu Affectibus.

Vnde

• *Vnde oriuntur Affectus?*

Ex locis expetendorum & fugiendorum. Sic honesta & utilia merentur Amorem: turpia, damnoſaſq; Odium. Misericordiam movet calamitas, ſeu fortuna, indigna ætate, genere, virtute.

Quotuplices ſunt affectus?

Duplices, Leniores & Vehementiores.

Quinam ſunt Leniores?

Τὰ ἡδῆ, qui blandis verbis efferuntur, quæ ſignificationem humanitatis atque officii præbent.

Quinam ſunt vehementiores?

Τὰ πένθη: qui tragicis & atrocibus verbis efferuntur ad impellendos animos, & in primis per ἰστορικῶδες repræſentantur, in quibus geſtus commemorantur, aut alioqui imago, in oculos incurrens, objicitur.

DE DISPOSITIONE.

Quid eſt Diſpoſitio?

Eſt ordo & diſtributio rerum, quæ demonſtrat quid quibus in locis ſit collocandum.

Quotplex eſt Diſpoſitio?

Duplex: Generalis & Specialis.

B 3

Quid

DE RHETORICA.

Quid est Generalis?

Est dispositio partium orationis: eaq;
vel naturalis vel artificiosa.

Quid est Naturalis?

Cujus ordinem ostendit natura etiam
indoctis.

Quid est Artificiosa?

Quæ interdum ordinem partium na-
turalem conturbat.

Quid est specialis dispositio?

Est dispositio argumentationum & sin-
gularium partium orationis: quæ res non
habet certas leges, partes enim syllogi-
smorum & aliarum particularum non
uno certo & perpetuo modo ab oratori-
bus tractantur: sed ea tamen omnia ad
methodi & Syllogismi leges dialecticas
sunt revocanda.

DE ELOCUTIONE.

Quid est Elocutio?

Est exornatio orationis: cujus tanta
est vis, ut Curio, tametsi cæteris eloquen-
tiæ laudibus maximè nudus esset, tamen
elocutionis splendore & copia, & bonita-
te quadam expedita, & profluente celeri-
tate,

ate, orator proximus optimis numeratus sit.

Quot sunt partes Elocutionis?

• Duæ: Tropus & Figura.

Quid est Tropus?

Est elocutio, qua verbum à nativa significatione in aliam immutatur. Atque hîc prima Rhetoricæ elocutionis ὀψομοίαι καὶ κέμωσις est: hæc prima condimenta orationis sunt, primâq; medicamenta fucati ruboris & candoris.

Quinam tropi laudantur?

Qui significantes & grati sunt: & è propinquo sumuntur.

Quanam cause sunt Troporum?

Necessitas & delectatio. Illa enim tropos genuit, inopia coacta & angustiis: hæc illos postea celebravit. Nam ut vestis frigoris depellendi causa reperta est primò, post adhiberi cepta est ad ornatum etiam corporis & dignitatem: sic verbi modificatio instituta est inopiæ causa, frequentata delectationis.

Qualis debet esse Tropus?

Verecundus, ut deductus esse in alienum locum, non irruisse: atque ut precario, non vi venisse videatur. Nam si sit du-

B 4 rior,

DE RHETORICA.

rior, Grammaticis ἀκυρολογία, Rhetoribus κατὰχρησις dicitur. Si verò audacior, ὑπερβολή appellatur.

Quomodo appellatur continuatio troporum?

Vocatur Ἀλληγορία, id est, Inversio: quæ accidit in omnibus generibus, possunt enim continuæ metaphoræ, continuæ metonymiæ, continuæ ironiæ &c. esse.

Quot sunt genera troporum?

Quatuor. Metonymia, Ironia, Metaphora, Synecdoche.

DE METONYMIA.

Quid est Metonymia?

Est tropus consentanei ad consentaneum: ut causæ ad effectum, subjecti ad adjunctum, & contra.

Quanam est Metonymia causæ efficientis?

Cum inventor & autor pro inventis & effectis rebus ponitur. Ut Ceres pro frugibus, Vulcanus pro igne, Mars pro prælio, Venus pro amore, Bacchus pro vino. Quæ simplicis Metonymiæ exempla sunt. Huc pertinet, cum scriptores pro operibus

peribus appellamus, ut Livius pro historia à Livio scripta. Exemplum conjunctarum metonymiarum est illud Terentii. Sine Cerere & Baccho friget Venus: est enim allegoria Metonymiæ.

Quenam est Metonymia materia?

Cum materia pro forma ponitur. Ut æs & aurum pro æneis & aureis nummis.

Quenam est Metonymia effecti?

Cum ex effectis efficiens significatur. Ut præceps ira, quia præcipites reddit, segne otium, quia segnes efficit.

Quid est Metonymia subjecti?

Cum nomen proprium rei subjectæ ad significandam rem adjunctam traducitur: Ut cum ponitur.

I. Continens pro contento. Ut secula pro hominibus ejus seculi. Ut seculum nostrum est pessimum.

II. Locus pro incolis. Ut urbs pulcherrima & florentissima. Item testis est Italia, Sicilia, Gallia, Hispania, pro Italis, Siculis, Gallis, Hispanis. Item cum locus ponitur pro rebus locatis. Ut per Academiam, Lyceum, Tusculanum, intelligimus doctrinam celebratam in Academia à Platone, in Lyceo ab Aristotele, in Tusculano à Cicerone.

B 5 Posses-

DE RHETORICÀ.

III. Possessor pro re possessa. Ut apud me est, pro domi meæ. Volo prandere apud te, pro domi tuæ.

IIII. Dux pro exercitu, Ut Hannibal vicit Rom.

V. Advocatus pro cliente. Sic enim advocati personas suas pro clientum personis usurpant.

Quid est Metonymia adjuncti?

Cum ex adjunctis res subjectæ significantur. Sic nomina virtutum ipsarum pro bonis viris, & vitiorum pro malis usurpantur. Sic luxuries pro luxurioso ponitur, crudelitas pro crudeli, avaritia pro avaro. Est etiam hyperbolica Metonymia, ut ô scelus, ô pestis, ô labe! Sic toga sumitur pro pace, arma pro bello.

DE IRONIA.

Quid est Ironia?

Est tropus à dissentaneo ad dissentaneum. εἰρων cavillator, simulator, illusor. Hinc εἰρωνεία simulatio, illusio.

Quis est usus hujus tropi?

Valet ad jocandum: in eoque genere Socrates lepore & humanitate cæteris præstitit.

Quo-

Quomodo percipitur Ironia?

Dissensione vel rei vel pronunciationis, vel utriusque. Nam si altera vel utraque dissentit à verbis: apparet voci mentem esse contrariam.

Quot sunt genera Ironia?

Quatuor. Sumitur enim ex Relatis, Adversis, Privantibus & contradicentibus.

Quomodo ex Relatis?

Vt si pater filio dicat, scilicet tu meus pater es, ego tuus filius: ideoque parebo tibi.

Quomodo ex Adversis?

Vt: Heus bone vir, curasti probè. Egregiam verò laudem & spolia ampla refertis:

Quomodo ex Privantibus?

Vt si quis dicat de divite splendido: Homo est (mihi crede) inops & obscurus.

Quomodo ex Contradicentibus?

Cum quis simulat se nolle dicere quod dicit. Itaque; propriè appellatur ἀπόφασις, id est, negatio, & παράληψις præteritio. Vt non agam tecum summo jure: non dicam quod fortasse obtinerem.

D E

DE RHETORICA.
DE METAPHORA.

Quid est Metaphora?

Est tropus, in quo ex simili significatur simile. Itaq; metaphora est ad unum verbum contracta similitudo. Nullus autem est tropus florentior, aut qui plus luminis afferat orationi: quàm metaphora. Ut huic verbo (fideliter) proprium domicilium est in officio: migrationes in alienum multæ. Nam & domus & doctrina & ager & ars etiam fidelis dici potest.

Vnde sumuntur Metaphoræ?

Nihil est in rerum natura, unde similitudo duci non possit, indeq; ideo & metaphora. Sumuntur enim à rebus divinis, ab elementis, ab animantibus & reliquis.

Quomodo à rebus divinis?

Vt: ego patrem tuum, Deum & parentem statuo fortunæ meæ.

Quomodo ab elementis?

Ab igne: ut, Omnes incenduntur ad studia gloriæ.

Ab aëre: ut, Serena, nubilove frons.

Ab aqua: ut, In maximis Reipub. fluctibus navem gubernare, non est timidi.

Quomodo ab animantibus?

Cicero.

Cicero. Latrant quidam, non loquuntur. Ad alicujus orationem adhinnire.

DE SYNECDOCHE.

Quid est Synecdoche?

Est tropus, cum ex parte totum, aut contra ex toto pars significatur. Nam aut pars pro toto, aut species pro genere: aut e contra totum pro parte, genus pro specie sumitur.

Quomodo fit Synecdoche partis?

Cum ex parte totum intelligitur: Vt cum tectum pro domo, mucronem pro gladio sumimus.

Quomodo speciei?

Cum ex specie genus significatur. Vt cum Cato pro tetrico homine sumitur: Roscius pro insigni artifice. Item cum singularis numerus pro plurali sumitur: ut Romanus praelio victor, Turca invasit Ungariam.

Quomodo fit Synecdoche totius?

Quando ex toto pars significatur: Vt, orbis terrarum ardet bello.

Quomodo generis?

Quando ex genere significatur species. Sic Poeta pro Homero aut Virgilio dicitur:

DE RHETORICA.

titur: orator pro Demosthene aut Tullio.
Aut pluralis pro singulari: ut cum Cicero
ait: Nos populo imposuimus & oratores
visi sumus: Atque hæc de Tropis: prima
ἁπομύωσις & *ὁψομοιία* Rhetorices.

DE FIGVRIS.

Quid est Figura?

Est elocutio, qua orationis habitus à
recta & simplici consuetudine mutatur.
Ut enim tropus est singularum vocum, sic
figura conjunctarum.

Vnde est nomen Figura?

Nomen figuræ videtur ab histrionum
persona & habitu sumtum esse, qui varia
orationis genera, variis corporis figuris
pronunciabant. Et sic Cicero cum Roscio
mimo familiari suo certasse legitur, utrū
ille sæpius eandem sententiam variis ge-
stibus effingeret, an ipse per eloquentiæ
copiam sermone diverso pronunciaret.

Quotplex est Figura?

Duplex: Dictionis aut Sententiæ.

DE FIGVRA DICTIONIS.

Quid est Figura dictionis?

Qua elocutio figuratur dictionibus a-
ptè

ptè & jucundè inter sese resonantibus:
ita ut figura dictionis nihil aliud sit quàm
Numerus & sonus elocutionis.

Quotplex est figura dictionis?

Duplex. Est enim in sonorum aut di-
mensione aut repetitione.

*Quotplex est dimensio seu
Numerus?*

Duplex: Poëticus & Oratorius.

Quid est Poëticus Numerus?

Qui perpetuis certorum spatiorum
legibus astringitur.

Quotplex est Numerus Poëticus?

Duplex: Rhythmus & Metrum.

Quid est Rhythmus?

Est numerus poëticus, certum syllaba-
rum numerum certa clausula termina-
tum continens. Keimen.

Quid est Metrum?

Est numerus poëticus, certos pedes
certis locis collocatos continens.

Quid est Numerus Oratorius?

Est numerus, non incertus ille quidem,
sed tamen & poetico & sibi ipsi perpetuò
dissimilis.

Vnde

DE RHETORICA.

Vnde ortus est hic numerus?

Ex illo poëtico : cujus voluptatem rhetores imitati sunt, cum animadvertissent populo poëtas placere : in orationibus autem genus ἀρρηθμον cum severitate audiri.

Quis est usus Numeri?

Ad ornatè dicendum, non solum ne infinitè feratur, ut flumen, oratio : verum etiam ut multò majorem vim habeat.

Quanam sunt observationes oratorii numeri?

Vnica est consideratio hïc eaq; generalis, ut prosæ numerus sit non solum poetici numeri, sed etiam sui ipse dissimilis. Itaq; observandum est.

I. Ut in prosa versum fugias. Citare tamen licet, autoritatis aut voluptatis gratia, ut Cicero, præsertim senex, Athenienfium philosophorum exemplo fecit.

II. Ne principium aut exitum carminis, principium aut exitum prosæ facias.

III. Ut clausulas periodorum præcipuè observes : in his enim maximè perfectio atq; absolutio judicatur.

Quid igitur in clausulis maximè observandum est?

No

I. Ne numerum longius continues senis à fine syllabis retrorsum.

II. Ut moderationem longarum & brevium syllabarum adhibeas. Clausula enim ex omnibus longis tardior est: ex omnibus brevibus, concitator: Ex permistis, moderatior.

III. Ut literarum bonitatem observes. Nam literarum bonitas præstantior per sese videtur, quàm ipsa syllabarum mensura: numeriq; gratia, non solùm ducitur è pedibus syllabarum, sed etiam è sono literarum, quæ vel grandiores vel magis confertæ in clausula resonant.

DE FIGVRIS IN REPETITIONE.

Quottuplex est Figura Repetitionis?

Duplex. Similis & Dissimilis soni.

Quot sunt figura repetitionis similis?

Septem, Epizeuxis, Anadiplosis, Climax, Anaphora, Epistrophe, Epanalepsis, Epanodos.

Quid est Epizeuxis?

Est figura, qua sonus idem vel vox eadem continue iteratur in eadem sententia. Ut ad illam pestem comprimendam,
C dam,

DE RHETORICA.

dam, extinguendam, delendam natus est: item Crux, crux infelici & misero. Illic enim numerus seu sonus: hinc vox seu dictio eadem est repetita. Interdum parenthesis interponitur, res tamen eodem redit.

Quid est Anadiplosis?

Est repetitio continua ejusdem soni in fine præcedentis & principio sequentis sententiæ. Ut: Vivis: & vivis non ad deponendam, sed confirmandam audaciam.

Quid est Climax?

Cum oratio tribus aut pluribus gradibus progreditur, ita ut antecedens sequenti loco repetatur. Ut, in urbe luxuriosus creatur: ex luxuria existit avaritia: ex avaritia erumpit audacia: ex audacia gignuntur omnia scelera.

Quid est Anaphora?

Est quando sonus idem iteratur in principiis sententiarum: Ut, Sollicitam mihi civitatem suspicione, suspensam metu, perturbatam seditione tradidistis: item, nihilne nocturnum præsidium, nihil urbis vigiliæ, nihil timor populi, nihil horum vultus moverunt. Illic sonus, hinc dictio iterata est.

Quid

Quid est Epistrophe?

Est numerus, quo similis sonus in clausulis iteratur. Ut in soni repetitione: Ejus voluntati cives assenserunt, focii obtemperarunt, hostes obedierunt: item dictionis, ut Doletis tres exercitus populi R. esse interfectos? interfecit Antonius: desideratis clarissimos cives? eos quoq; eripuit Antonius. Ad epistrophem pertinent, *πίρσις, ἰσόκωλα, ἀντίθετα, ὁμοιόπρωτα, ὁμοιοτέλευτα*: in quibus sæpè oratorius quidam numerus resonat: res eadem est, diversa tantum nomina sunt: totum efficitur *Ἐπιστροφή* & conversione similiter desinentiū.

Quomodo vocatur figura composita ex anaphora & epistrophe?

Vocatur Symploce: estq; vel soni: ut spem ostendistis, timorē iniecistis, fidem sustulistis: vel dictionis: ut quis legem tulit? Rullus: quis comitiis præfuit? Rullus. Et hæ tres proximæ figuræ, Anaphora, Epistrophe, Symploce, in Cicerone, Cæsare aliisque bonis autoribus frequentissimæ vel potius perpetuæ sunt.

Quid est Epanalepsis?

Est qua idem sonus in principio & clausula repetitur. Ut libertate esse parē cum cæteris, principem dignitate: item, multi

C 2

& gra-

DE RHETORICA.

& graves dolores inventi, parentibus & propinquis multi: illic soni, hîc dictionis repetitio est.

Quid est Epanodos?

Qua sonus in principio & medio, vel in medio & fine iteratur. Vt Qui gratiam refert, habet: & qui habet, refert.

Quot sunt figurae repetitionis dissimilis?

Duæ. Paronomasia & Polyptoton.

Quid est Paronomasia?

Cum dictiones significationibus diversæ, syllaba tamen aliqua similes, sono inter se consonant. Vt veritas premitur, non opprimitur. Nemo potest alteri dare matrimonium, nisi penes quem sit patrimonium.

Quid est Polyptoton?

Cum ejusdem originis conjugatæ voces inter se consonant. Vt, Certus locus, certa lex, certum tribunal. Item, Non vivo ut edam: sed edo ut vivam.

DE FIGVRIS SENTENTIAE.

Quid est Figura sententiae?

Qua oratio, animi aliquo motu affecta

sta figuratur. Et hinc *ρονησία* & *ψυχαραγία* elocutionis summa est. Nam ut superior troporum & figurarum in verbis elocutio ad docendum & delectandum multum valet: hæc ad movendum plurimum valebit.

Quotplex est figura sententiæ?

Duplex. Est enim in Logismo aut Dialogismo. Logismus est, quando sine collocatione sententiæ figuratur. Habetq; quatuor species, Exclamationem, Suiipsum revocationem. Apostrophen & Prosopœian.

Quid est Exclamatio?

Est figura in logismo per adverbium exclamandi expressum vel intellectum. Estq; variorum affectuum, ut admirationis, desperationis, optationis, indignationis, irrisionis, commiserationis, imprecationis vel execrationis. Ut *ô clementiam admirabilem! O frustra mei suscepti labores! ô spes fallaces!* Sicut autem interrogatio ita figuratur? ita exclamatio hoc modo! Ad eam pertinet Licentia, Græcis *παρρησία*, & Epiphonema, quod ad finem rei narratæ & explicatæ addi solet, ut

Tanta molis erat Romanam condere gentem.

C 3

Quid

DE RHETORICA.

Quid est Revocatio suiipsius?

Est ardoris in exclamatione veluti refrigeratio & moderatio : est ἄ; ἐπανόρθωσις aut ἀποσιώπησις.

Quid est ἐπανόρθωσις?

Est quando antecedens vel dictum vel oratio revocatur. Dictum, ut: Filium unicum adolescentulum habeo. Ah, quid dixi habere me? Orationis, ut: Sed finis sit: neq; enim præ lacrymis loqui possum.

Quid est Aposiopesis?

Est quando sententia inchoata revocatur, ut reliqua intelligenda relinquuntur. Vt Virgilius:

Quos ego: sed motos præstat componere fluctus.

Quid est Apostrophe?

Est quando oratio ad aliam personam convertitur, quàm instituta oratio requirit. Fit autem averfio aliàs ad hominem, aliàs ad Deos (quò pertinet poetarum invocatio) aliàs ad rem mutam & inanimatam. Pro Milone. Vos Albani tumuli atque luci: vos, inquam, imploro atque obtestor.

Quid est Prosopopœia?

Est fictio personæ, qua velut alienam perso-

personam oratione nostra loquentem fingimus, Estq; duplex. Imperfecta seu obliqua, & perfecta. Imperfecta est, cum sermo alienæ personæ leviter & oblique representatur. Vt Cicero pro lege Manilia. Hi vos tacite rogant, ut se quoque dignos existimetis, quorū salutem tali viro commendetis. Perfecta est, cum tota fictio personæ, oratione nostra representatur: quo in genere & accessus ad prosopopœiam & recessus decorus esse debet. Sic Cicero duplici prosopopœia utitur in prima Catilinaria: in quarum priorē patria, in posteriorē Respublica cum Catilina loquitur. Hoc ornamentum elocutionis singulare est.

Quid est Dialogismus?

Est quando interrogatione & responsione sententia figuratur: ejus species sunt: addubitatio, communicatio, occupatio, permissio & concessio.

Quid est Addubitatio?

Est deliberatio nobiscum. Cicero. Equidem quod ad me attinet, quò me veritam nescio: negem ne illam rem agitatum in judiciis?

Quid est Communicatio?

Est deliberatio cum aliis. Cicero. Ego

DE RHETORICA.

pro te nunc hoc consulo, post tempus in aliqua re, quod tu in tua re, cum tempus erat, consulere oblitus es. Quæro abs te &c. Communicationi affinis est Sustentatio, cū diutius suspenditur animus auditoris, & tandem supra opinionem & expectationem aliquid affertur.

Quid est Occupatio?

Est cum alieni consilii interrogationem occupamus, eiq; responsionem subijcimus: ideoq; à priori parte occupatio: à posteriore subjectio: Græcè prolepsis dicitur. Estq; pro æmiis valdè accommodata & frequens.

Quid est Permissio?

Cum facti cujuspiam licentia condonatur. Cicero. Si quid est quod indagaris, inveneris, ex tenebris erueris, quanquam iniquum est, tamen consume sane. Virgilius:

I, sequere Italiam ventis: pete regna per undas.

Quid est Concessio?

Cum dictum aliquod aut argumentum condonatur. Cicero. Sit sacrilegus, sit fur, sit flagitiorum omnium vitiorumq; princeps: at est bonus imperator. Virgilius.

Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo.

Non

*Non dabitur regnis (esto) prohibere Latinis:
At trahere, atq; moras tantis licet addere reb⁹.*

DE PRONUNCIATIONE.

Quid est Pronunciatio?

Est ornata cogitationis enunciatio. Ejus tanta est præstantia, ut huic primas Demosthenes dedisse dicatur, cum rogeretur quid in dicendo esset primum: huic secundas, huic tertias. Nam actio, ut auctor est Quintilianus, orationis quasi vita est. Rerum inventio, ossium instar est: ordo nervos imitatur: elocutio carnem, cutem, coloremq;: memoria spiritus vice fungitur: quibus omnibus accedit pronuntiatio, velut motus quidam vitalis. Nullum enim certius argumentum vitæ quàm motus: unde & flumina viva dicuntur & argentum vivum. Contrà mortua quæ torpent, languentq;.

Quot sunt ejus partes?

Duæ. Vox & Gestus: illa vocatur pronuntiatio, hæc actio? illa ad aures, hæc ad oculos attinet: per quos duos sensus, ad animum omnis ferè cognitio pervenit. Vocis bonitas optanda nobis primum est: deinde quæcunq; ea fuerit, tuenda &

DE RHETORICA.

exercenda, sic ut omnia quæ proferentur, sono vocis ad res accommodato proferantur.

Quodnam est Generale præceptum vocis?

Vnum est de Mediocritate, ne scilicet sit gravissima, nève acutissima. Nam submisso murmure debilitatur omnis intentio: contra autem omnia clamose dicere, insanum est. Itaque in intermediis interimum summumq; spaciis est consistendū.

Quomodo obtinetur illa mediocritas?

Si adhibebimus crebram mutationem: nihil enim perniciosius, quam effusa sine intermissione contentio. In omni quippe voce est quiddam medium, extremum, & gravissimum. Hujus varietatis observatio æquabilitas dicitur, cui contraria est *μω-
νοτονία*, quam Quintilianus cum Cicerone valde fugiendam censet.

Quanam autem erit moderatrix illius varietatis?

Animi cogitatio. Vox enim animi interpretres & nuncia esse debet. Sunt enim voces, ut nervi in fidibus: atq; ita sonant, ut à motu animi sunt pulsæ.

Quanam sunt specialia præcepta vocis?

Duo.

Duo sunt. Vnum de ratione in singulis verbis & tota sententia : alterum de exercitatione.

Qua est pronuntiatio in singulis verbis ?

In singularum vocum pronuntiatione necesse est troporum genera, si qua sunt actuosa, relucere. Nec enim aliter ironia aut metaphora illustrior, intelligeretur.

Qualis est pronuntiatio in sententia ?

Est in figuris & affectibus.

Quomodo in Figuris ?

Cum adhibetur cantus quidam orationis in vocis flexione & suavitate : præcipue in numerosis dimensionibus aut repetitionibus.

Quomodo in affectibus ?

In alio affectu vocis aliud genus est : In miseratione vox erit flebilis, interrupta, flexibilis : in iracundia, acuta, incitata, crebro incidens : in metu, & verecundia, contracta & hæsitans : in voluptate & lætitia, tenera, lenis, effusa, læta : in dolore, gravis & imo pressu ac sono obducta : in blandiando, satisfaciendo, rogando, lenis & submissa. Atq; hæc de Voce seu pronuntiatione.

Quid

DE RHETORICA.

Quid est Actio seu gestus?

Est venustus motus corporis & partium ejus, ad elocutionem & pronuntiati-
onem accommodatus.

Quotuplex est gestus?

Duplex. Totius corporis & partium ejus.

Qualis debet esse totius corporis?

Virilis & secundum naturam erectus
& excelsus. Trunco igitur totius corporis
orator seipsum moderetur: gesticulatio-
nem ridiculam caveat. Nutatio etiam &
yacillatio indecora est.

Quis est gestus partium corporis?

I. Caput cum illo corporis statu con-
sentire debet: & aspectus vertitur eodem,
quò gestus corporis, excepto cum quid
damnandum aut renuendum est aut aver-
sandum. Modestia & metus demisso capi-
te significatur.

II. Frontem in dolore ferire, Cicero-
ni videtur oratorium, Fabio scenicum.

III. Oculorum magna debet esse mo-
deratio, qui quot animi motus sunt, tot
significationes & commutationes habent.
Vultus imago est animi, indices oculi. Ef-
ficiendum igitur ne quid ineptum aut
vultuosum sit.

Brachi-

IIII. Brachium procerius projectum continuos & decurrentes locos maximè decet, & cum speciosius quiddam uberiusque dicendum est.

V. Manus digitis verba debent subsequi, non exprimere.

VI. Digito indice dolor animi & impetus exprimitur: idem in exprobrando & indicando, allevata ac humerum spectante manu, paulum inclinatus, affirmat: versus in terram & quasi pronus, urget. Maximè communis gestus est, quo medius digitus in pollicem contrahitur, explicatis tribus.

FINIS.

POETICA,
AD V S V M
R V D I O R V M I N
E P I T O M E N R E -
D A C T A :

per

D. Joan. Thomam Freigium.

TYPVS PRÆCEPTORVM DE POETICA ARTE.

<i>Præcepta poëseos Horatiana sunt vel</i>	<i>Communia cum aliis artibus: eaq³ vel</i>	<i>Logica</i>	I. De methodo: ut vitemus heterogenea.	
			II. De Inventione.	
			III. De Dispositione seu ordine.	
	<i>vel</i>	<i>Rhetorica</i>	I. De Elocutione, de	<i>Verborum novatione.</i> <i>Numeris.</i>
			II. De Pronunciatione seu Actione & affectibus.	
	<i>Propria poëtarum</i>	<i>Ethica de</i>	<i>Decoro.</i> <i>Moribus personarū.</i>	
			I. De generibus poëmatum, eorumq ³ tractatione & inventione, id est, causa formali & inventione.	
			II. De causis efficientibus poëseos: ut sunt	<i>Exercitatio.</i> <i>Ars.</i> <i>Natura.</i>
			III. De vitiis poëtae fugiendis, ut sunt	<i>Adulatio.</i> <i>φιλαυτία.</i>
				QVÆ-

QVÆSTIONES IN
ARTEM POETICAM
HORATII.

Quid est Poëtica?

Est ars benè scribendi versus seu poë-
mata.

Est autem ars generalis, quæ nulli cer-
tæ materiæ alligata est, nec subjectum pro-
prium habet: sicut & Grammatica & Rhe-
torica & Logica. Duo enim sunt genera-
lia Deorum munera hominibus tributa,
unde alia ferè omnia profecta sunt, Ra-
tio scilicet & Oratio. Rationis doctrina
Dialectica est: ideoque quicquid ratio-
nis ac mentis proprium fuerit, quod non
sine ratione tractari & exerceri possit: id
proprie Dialecticæ arti attribuito. Orati-
onis autem laudes duæ sunt, puritas & or-
natus. Grammaticæ igitur partes sunt pu-
ritas sermonis & elegantia, quæ perspici-
tur in singulis verbis ex etymologia: in
conjunctis ex syntaxi. Hic Grammaticæ
fundus totus & proprius est, neque Dia-
lectica hinc neque Rhetorica quicquam su-
um ducit. Ornata verò oratio duplex est,
Soluta ἀμετρῶς, & Ligata ἑμμετρῶς. Cir-
ca solutam versatur Rhetorica: cujus vir-
tus & propria & sola est, ut possit tropo-

D

rum

DE POETICA.

rum luminibus variare, insignibus figura-
rum exornare, modulatione vocis per-
mulcere, dignitate gestus excitare: quæ
quidem maxima virtus & amplissima est.
Circa vincam orationem versatur Poëti-
ca, quæ sicut Rhetorica, generalis quoq;
ars est, sed Rhetoricam in eo vincit, quòd
tropis liberius utitur, & ad eam licenti-
am omnes delicias ac Veneres assumit,
veraque falsis miscet. Fabulæ enim & fig-
menta ei quasi propria sunt. Alioqui si ve-
ra tractes, si severior fueris: nihil habere
poëtæ nisi numerum videare. Sic Empe-
docles Aristoteli physiologus videtur,
non poëta: neq; quicquam habere com-
mune cum Homero, præter metrum. *ἔδ' ἐν
κρινὸν ἔστιν ὁμήρω κ' ἐμπεδοκλεῖ, πλὴν τὸ μέ-
τρον. διὸ τὸν μὲν ποιητὴν δίκαιον καλεῖν, τὸν
ἢ Φυσιολόγον μᾶλλον ἢ ποιητήν.*

Quot sunt genera Poëmatum?

Tria sunt, secundum Platonem lib. 3.
de Repub. sed per *διχοσμίαν* ad duo redi-
guntur: quorum unum simplex est, alte-
rum compositum. Simplex rursus duplex
est: Vnum, quod totum in actione & imi-
tatione consistit: eamque ob causam *δρα-
ματικὸν καὶ μιμητικὸν* dicitur: habetque in-
terpositas personas vel agrestes vel Excul-
tas.

DE POETICA,

citur, ut Aeneis Virgilii & Homeri utrumque poëma.

Quid agit Horatius in arte Poëtica?

Tradit præcepta poëseos, partim communia cum aliis artibus, partim poëtarum propria.

Quenam sunt communia?

Ea trium sunt generum, Logica, Rhetorica, Ethica.

DE LOGICA POETÆ.

Quenam sunt Logica?

Tria sunt: quorum primū est de Methodo. Secundum, de inventione. Tertium, de Dispositione.

I. *Quodnam est præceptum Logicum de Methodo?*

Vt in poëmate omnia sint inter se homogenea, cognata & affinia. Quod non solum in artibus, sed & in qualibet quæstione valet. Ars enim omnis constare debet ex homogeneis, ut præcepta sint uno & eodem genere compræhensa: secus arithmeticum in Geometria ἀγεωμέτητον: Geometricum in Arithmetica ἀνάριθμον fuerit, ait Aristot. lib. 1. Poster. cap. 9. Enunciata autem quamlibet quæstionem
conti-

continentia, sunt itidem quodammodo
homogenea: itaq; quæ in tota vel Iliade
vel Æneide, quæ in qualibet Demofthe-
nis aut Ciceronis Philippica sunt enunci-
ata, ea sunt homogenea: si non absolutè,
certè hætenus, dum finem eundem respi-
ciunt. Heterogena itaque etiam à poëta
Horatio in poëmate repræhensa est,
quamvis poëtis multò justior licentia sit.
Primum autem præceptum illustrat simi-
litudine sumta à pictura. Ut pictura ex he-
terogeneis composita, est monstrosa & ri-
dicula: ita & poëma ex diversis formis
compositum, est ridiculum.

*Humano capiti cervicem pictor equinam
Iungere si velit, & varias inducere plumas,
Vndiq; collatis membris, ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne:
Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite Pisones isti tabulae fore librum
Persimilem: cuius, velut ægri somnia, vana
Fingentur species: ut nec pes, nec caput uni
Reddatur forma. Pictoribus atq; poëtis
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas:
Scimus & hanc veniam petimusq; damusq; vi-
cissim:*

*Sed non ut placidis coëant immitia, non ut
Serpentes a vibis gementur, tigribus agni.
Inceptis gravibus plerunq; & magna professis,*

D 3

Purpu-

DE POETICA.

*Purpureus, latè qui splendeat, unus & alter
Assuitur pannus: cum lucus & ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur
(arcus:*

*Sed nunc non erat his locus: et fortasse cupressum
Scis simulare: quid hoc, si fractis enatat expes
Navibus, ære dato, qui pingitur? amphora cœpit
Institui, corrente rota, cur urceus exit?*

Deniq; sit quodvis simplex duntaxat & unum.

His verbis egregias sententias de Methodo complexus est: quarum quædam negativæ sunt, quæ docent quid fugiendum sit: ultima est affirmativa, quid sequendum sit.

Quenam sunt negativæ?

Humanum caput non debet desinere in piscem.

Non debent vanæ species simul fingi, ut somnia ægrotorum hominum.

Vitiosum est, cum nec pes, nec caput uni formæ redditur.

Non debent immitia placidis jungi: nec serpentes avibus, aut agni tigribus.

Non sunt consuendi centones seu panni splendidi. Allegoria à Vestiariis.

Cupressum non oportet simulare. Allegoria a Pictoribus.

Cum amphora instituitur, non debet
urceus

urceus exire. Allegoria à Figulis.

Quanam est Affirmativa?

Denique sit quodvis simplex duntaxat, & unum.

Quanam est causa heterogenie?

Ignorantia recti seu medii, quod tenere difficillimum est: pleriq; enim fuga vitiorum, incidunt in vitia, cum hujusmodi vitia virtutibus admodum sint vicina. Hanc autem ignorantiam recti illustrat dupliciter. Primò ex quinq; generibus orationis, brevi, mediocri, grandi, humili, illustri: quibus opponuntur obscurum, enervatum, inflatum, abjectum, prodigiosum. Deinde ab exemplo statuarii Imi, qui infelicis artificis exemplum est, qui partem rectè facit, in toto errat.

Maxima pars vatum (pater & juvenes patre digni)

Decipimur specie recti: brevis esse laboro,

Obscurus fio: sectantem levia, nervi

Deficiunt, animiq; : professus grandia, turget:

Serpit humi, tutus nimium, timidusq; procella.

Qui variare cupit rem prodigialiter unam,

Delphinum sylvis appingit, fluctibus aprum.

In vitium ducit culpe fuga, si caret arte.

Emilium circa ludum faber Imus, & ungues

Exprimet, & molles imitabitur are capillos:

Infelix, operis summa: quia ponere totum

D 4

Nesciet:

DE POETICA.

*Nesciet: hunc ego me, si quid componere curem,
Non magis esse velim, quam pravo vivere naso
Spectandum nigris oculis, nigroq; capillo.*

II. *Quodnam est secundum præceptum Logicum de Inventione?*

Est de materia seu quæstione & de argumentorum $\lambda\eta\psi\epsilon\iota$, ut scilicet ex rerum cognitione sumantur, cujus duo sunt effecta, eloquentia & ordo.

*Sumite materiam vestris, qui scribitis, equam
Viribus, & versate diu, quid ferre recusent,
Quid valeat humeri: cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.*

III. *Quodnam est tertium Logicum præceptum de Dispositione?*

Id proprium Poëtæ est, qui non ubiq; perfectam ordinis regulam sequitur, ut primum primo loco, secundum secundo ponat: sed ordinem quibusdam gradibus invertit, & utitur $\kappa\rho\upsilon\psi\delta$ occultatione ordinis.

*Ordinis hæc virtus erit et Venus (aut ego fallor)
Ut jam nunc dicat: jam nunc debentia dici
Pleraq; differat & præsens in tempus omittat.
Hoc amet, hoc spernat promissi carminis autor.*

DE RHETORICA POETAE.

Quot

Quot sunt partes Rhetoricæ?

Duæ: Elocutio & Actio.

Quot sunt considerata in Elocutione?

Duo: Verba nova & Numerus.

Quot sunt considerata in Verborum novatione?

In novandis seu serendis verbis quinque præcepta sunt. 1. ut parcus sis in nova semente verborum facienda. 2. ut cautus & providus sis. 3. ut junctura, id est, compositio verborum sit artificiosa & prudens. 4. ut non nisi necessitate postulante verba noventur. 5. ut novum verbum ex Græco fonte cadat.

In verbis etiam tenuis, cautusq; serendis.

Dixeris egregie, notum si callida verbum

Reddiderit junctura novum: si fortè necesse est

Indiciis monstrare recentibus abdita rerum:

Fingere cinctutis non exaudita Cethegis

Continget, dabiturq; licentia sumpta pudenter.

Et nova fictaq; nuper habebunt verba fidem, si

Græco fonte cadant parcè detorta.

Licuit, semperq; licebit

Signatum prasente nota producere nomen,

Vt sylva foliis pronos mutantur in annos,

Prima cadunt: ita verborum vetus interit atas:

Et juvenum ritu florent modò nata, vigentq;.

D 5

Multa

DE POETICA.

*Multa renascentur, quæ jam cecidere: cadentq;
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitrium est, & vis & norma lo-
quendi.*

*Quanam sunt consideranda in
numero?*

Quatuor genera carminum, ut heroi-
cum, elegiacum, jambicum & lyricum:
quæ singula suis causis efficientibus &
subjectis describit.

1. *Res gesta regumq;, ducumq;, & tristia bella
Quo scribi possent numero, monstravit Homerus.*
2. *Versib. impariter junctis querimonia primû,
Post etiam inclusa est voti sententia compos.
Quis tamen exiguos elegos emiserit autor,
Grammatici certant, et adhuc sub iudice lis est.*
3. *Archilochum proprio rabies armavit Iambo.
Hunc socci cepere pedem, grandesq; cothurni:
Alternis aptum sermonibus, & populareis
Vincentem strepitus & natum rebus agendis.*
4. *Musa dedit fidibus Divos, puerosq; Deorum,
Et pugilem victorem & equum certamine primû,
Et juvenum curas, & libera vina referre.*

Qui igitur nescit qui numeri, quæ vi-
ces, quiq; colores, quibus rebus aptandi
sint: aut relinquat poëtæ nomen, aut di-
scat potius quam turpiter nesciat. Atque
hactenus de elocutione.

Quos

Quot consideranda sunt in Pronunciatione?

Duo: Vocis ratio & Affectus.

Quid præcipit de voce?

Vocis ratio alia est in Comœdia, alia in Tragœdia.

Versibus exponi Tragicis res Comica non vult;

Indignatur item privatis, ac propè socco

Dignis carminibus narrari cœna Thyestæ.

Singula quæq; locum teneant sortita decenter.

Interdum tamen & vocem Comœdia tollit:

Irausq; Chremes tumido delitigat ore,

Et Tragicus plerunq; dolet sermone pedestri.

Telephus & Peleus, cum pauper & exul uterq;

Projicit ampullas & sesquipedalia verba,

Si curat cor spectantis tetigisse querela.

Quid præcipit de Affectibus?

In alio affectu, aliud vocis genus est.

Exempla affectuum proponit in risu, fletu, tristitia, ira, lascivia, severitate.

Non satis est pulcra esse poemata, dulcia sunt:

Et, quocunq; volent, animum auditoris agunto.

Vt ridentibus arrident, ita flentibus adsunt

Humani vultus: si vis me flere, dolendum est

Primum ipsi tibi, tunc tua me infortunia ledent.

Telephe vel Peleu, malè si mandata loqueris,

Aut dormitabo, aut ridebo. Tristia mœstum

Vultum verba decent: iratum, plena minarum:

Luden-

DE POETICA.

*Ludentem, lasciva: severum, seria dictu.
Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum: juvat aut impellit ad
iram,
Aut ad humū mœrore gravi deducit & angit.
Pòst effert animi motus interprete lingua.
Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
Romani tollent equites, peditesq; cachinnum.*

DE ETHICA POETÆ.

Qualis debet esse Poëtæ Ethica?

Debet observare Decorum, τὸ πρέπον,
personarū, de quo Cicero multa in 1. Of-
fic. Alia enim aliam conditionem, aliam
ætatem, aliam fortunam, alia studia, ali-
am nationem, aliam patriam decent, quæ
omnia per specialia exempla explicat.
*Intererit multum Davus ne loquatur, herūsve,
Maturūsve senex, an adhuc florente juventa
Fervidus: an matrona potens, an sedula nutrix,
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli:
Colchus an Assyrius, Thebis nutritus an Argis.*

Quot sunt genera Personarum?

Duo. Vnum vetus, alterum novum:
in illo famam, id est, consuetudinem se-
qui: in hoc convenientiam observare de-
cet.

*Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge
Scriptor.*

Scriptor. Honoratum si forte reponis Achillem;
 Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
 Iura neget sibi nata: nihil non arroget armis.
 Sic Medea ferox, invicta q₃: flebilis Ino,
 Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
 Si quid inexpertum scena committis, & aude
 Personam formare novam, servetur ad imum
 Qualis ab incepto processerit, & sibi constet.

Atque haec hactenus communia poeseos
 praecpta fuerunt: sequuntur artis ejus
 propria.

Quot sunt propria poeseos praecpta?

Tria. 1. de generibus poematum. 2.
 de causis poeseos. 3. de vitiis fugiendis.

DE POEMATVM GE- NERIBVS.

*Quot sunt consideranda in Po-
ematibus.*

Duo. Tractatio & Inventores: hoc est
 de eorum causa formali & efficiente. In
 Tractatione quatuor explicat Horatius,
 Epicum, Comicum, Tragicum & Satyri-
 cum.

DE EPICO SEV HEROICO.

Quot considerat in Epico?

Tria:

DE POETICA.

Tria: Argumentum, Exordium & Narrationem.

I. *Qualenam est argumentum Epici carminis?*

Argumentum aut per imitationem ab aliis sumitur, qui id sibi proprium fecerunt, ut Homerus Achillem, Virgilius Æneam: aut nostro Marte de novo fingitur, & è communi sumitur, quod nostrum proprium faciamus: illud facilius, hoc difficilius est.

*Difficile est propriè communia dicere: tuq;
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam si proferres ignota, indictaq; primus.*

*Quomodo tractandum est utrumq;
genus?*

In eo quod nos sine imitatione de novo fingimus, fugienda sunt vilia & obvia: in altero, quod ab aliis sumimus, videndum est ne de verbo ad verbum, & ut I. C. loquuntur, *κτ' ἴμῶα* interpretemur: neve ita nos ad imitationem astringamus, ut non aliquando ab exemplo proposito nobis discedere liceat.

*Publica materies privati juris erit, si
Nec circa vilem, patulumq; moraberis orbem.
Nec verbum verbo curabis reddere fidus*

Inter-

*Interpres: nec desilies imitator in arctum,
Vnde pedē proferre pudor vetet, aut operis lex.*

II. *Quale debet Exordium esse he-
roici carminis?*

Non debet esse arrogans aut fastu ple-
num, ut Cyclici, quem Robortellus Anti-
machum vocat. Sic enim & Rhetores in
exordio verecundiam laudant. Arrogan-
tia enim nusquam non est odiosa in ora-
tione, sed maximè in exordiis.

*Nec sic incipies, ut scriptor Cyclicus olim,
Fortunam Priami cantabo & nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.*

E contra debet esse aptum & verecun-
dum, qualia sunt Homeri in utroque ope-
re, dum invocat Musas. Exemplum igitur
Homeri proponit, quem quasi normam
& legem poëtarum esse omnes putant:

*Quantò rectius hic, qui nil molitur ineptè:
Dic mihi Musa virū, capta post tempora Troie,
Qui mores hominum multorum vidit & urbeis.
Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,
Antiphatem, Scyllamq; & cum Cyclope Cha-
rybdim.*

III. *Qualis debet esse Narratio Epi-
ci carminis?*

Non

DE POETICA.

Non incipiendum est à primo initio, quod fecit Antimachus, sed à medio negotio. Et hoc propriū est poëtica κρύψεως, à medio incipere: tum per occasionem aliquam præterita narrare, denique notabili aliquo casu concludere. Sed hæc ordinis perversio non admodum magna est. Homerica enim hystorologia & Virgiliana, secundo libro terminatur, cætera directam methodum habent. Homerus itaque propter ordinis hujus inversionem talem dicitur ab Aristotele θεωρεῖσθαι, divinus, præ cæteris poëtis, quia bellum Troianum aggressus, constans & principio & medio & fine, non totum complexus sit, sed amputavit prima quædam & extrema: tantumque illustria retinuerit, assumtis etiam episodis externis. Iliadis artificium hoc κρυπτικόν Horatius hic interpretatur:

*Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Troianum orditur ab ovo,
Semper ad eventum festinat, & in medias res
Non secus, ac notas, auditorem rapit: & quæ
Desperat tractata nitescere posse, relinquit.
Atq; ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
Primo ne medium medio ne discrepet inum.*

In medias) Aristotelicum est illud, à medio incipere, tanquam notissimo. Sic Ilias

Ilias incipit à precibus Chrysaë sacerdotis : & secundo libro in catalogo navium præterita compræhenduntur : duo deinceps & viginti libri , gradibus temporum ordinem rerum sequuntur. Historia contra ab ultimis incipere debet.

Nitescere) Sic Aristoteles in Poëtica: Si Homerus totum complecteretur, id esset nimis magnum καὶ ὅλη ἐυσύννοτον, neque satis illustre. At non est complexus omnia: nam una parte assumta, episodiiis multis est usus. *Ευσύννοτον* ergo opus fecit. Est autem episodium adventitium & jucundum *acroama*.

Mentitur) De laudibus Homeri una est illa apud Aristotelem in libro de arte poëtica : Docuit verò maximè Homerus & alios falsa dicere, uti convenit. Quinetiam ipsum mentiendi artificium è syllogismi paralogismo docuit. Sic enim ait,

Si posterius est, etiam prius est.

At hoc falsum.

Falsum ergo & illud.

Exemplum habes in Sinone apud Virgilium in 2. Æneid.

DE COMICO PO-
EMATE.

E

Quæ-

DE POETICA.

Quenam est tractatio Comici
poëmatis?

In Comœdia præcipuè mores singula-
rum ætatum sunt considerandi.

Tu quid ego, & populus mecum desideret, audi:
Si plausoris eges aulea manentis, & usq;
Sessuri, donec cantor vos plaudite, dicat:
Ætatis cujusq; notandi sunt tibi mores,
Mobilibusq; decor naturis dandus & annis.

Quinam sunt mores pueri?

Reddere qui voces jam scit puer, & pede certo
Signat humũ, gestit paribus colludere: & iram
Colligit, ac ponit temerè, & mutatur in horas.

Quinam sunt mores adolescentis?

Imberbis juvenis tandem custode remoto
Gaudet equis, canibusq; et aprici gramine cam-
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper, (pi,
Vtilium tardus provisor, prodigus æris,
Sublimis, cupidusq; et amata relinquere pernix.

Quinam sunt mores viri?

Conversis studiis ætas, animusq; virilis,
Querit opes, & amicitias, inservit honori,
Commisisse cavet, quod mox mutare laboret.

Quinam sunt mores senis?

Multa senem circumveniunt incommoda: vel
(quod

Querit,

*Quærit, & inventis miser abstinet, ac timet uti:
 Vel quòd res omnes timide gelideq; ministrat.
 Dilator, spe longus, iners, avidusq; futuri,
 Difficilis, querulus, laudator temporis æli
 Se puero: censor, castigatōq; malorum.
 Multa ferunt anni venientes commoda secum,
 Multa recedentes adimunt: ne fortè seniles
 Mandentur juveni partes, pueroq; viriles:
 Semper in adjunctis, ævoq; morabimur aptis.*

Quotuplices sunt partes Comædiæ?

Duplices, secundum quantitatem, τὸ ποσὸν: & qualitatem seu formam, τὸ ποίον.

*Quotuplices sunt secundum
 quantitatem?*

Duplices: Separatæ aut Conjunctæ.

Quot sunt partes separate?

Duæ. Argumentum, πειροχὴ & πρὸλο-
 γος, in quo poëta rem suam agit.

Quotuplex est Prologus?

Duplex: Simplex, aut Mixtus, μικτός.

Quotuplex est Simplex?

Triples. 1. συγγεληκός, quo fabula vel po-
 eta commendatur. 2. ἀναφορικός, quo aut
 maledicta adversariis aut populo gratiæ
 referuntur. 3. ἐποφηλικός, quo exponitur

E 2 argu-

DE POETICA.

argumentum fabulæ, ut multi Plautini sunt.

Quid est Mixtus?

Qui omnia ferè hæc in se continet.

Quot sunt partes conjunctæ?

Tres: Πρότασις, Επίτασις, Καταστροφή.

Quot sunt secundum formam?

Sex: Argumentum, Personæ, Sententiæ, Elocutio, Actio, Modus. μῦθος, ἦθη, Διόνοια, λέξις, ὄψις, μελωποιία. In argumento σύστασις, id est, series seu tractatio, hoc est, omnis vis inventionis potissimum cernitur: cujus partes in Comœdia duæ sunt, περιπέτεια & ἀναγνωρισμός. Περιπέτεια est cū actio in contrarium eventum exit, & fortunæ commutatio incidit. Ἀναγνωρισμός, cum ex ignotis noti inter se fiunt. In personis (quæ Aristoteles ἦθη vocat) jucunda est comparatio, qua sæpè utitur Terentius, & ferè in omnibus Comœdiis. Nam præter Eunuchum omnes habent binos senes, & præter Hecyram omnes binos adolescentes. Ita una perioche duplex argumentum continet. Sententiæ sub se continent νοήματα (id est, sententias personis annexas, quæ detractis personis γῶμαι fiunt) & locos communes, τόπος κοινός. Qui verò

verò modos in Comœdiis faciebant, circa Orchestram consistere solebant, quæ & *θυμέλη* dicitur. Vnde & *θυμελικοί*. Fuit autem Orchestra in theatro locus juxta scenam, à saltando dictus, quòd chorus antiquus ferè cum saltatione & canticis suas partes perageret.

*Quis numerus fuit personarum
& actuum?*

Non sunt plures personæ in scenam recipiendæ, quàm tres: juxta Horatii præceptum, quod paulò inferius ponitur.

Nec quarta loqui persona laboret.

Nam etsi tertia persona recipitur, paucissima tamen loquitur, & ferè aliorum dicta ex insidiis suscipit & occultè respondet. Vnde proverbium, *κωφὸν πρὸς ὄσων*: muta persona. Actus verò neque plures neque pauciores quàm quinque requiruntur apud Latinos Comicos, id quod itidem Horatius monuit, dum ait:

*Nève minor quinto, neu sit productior actu
Fabula, quæ posci vult & spectanda reponi.*

Primus enim explicat argumentum, & ferè *πρότασις* complectitur, in qua apud Terentium ferè sunt *πρότασις* *πρὸς ὄσων*, à quibus argumentum narratur: sed postea nusquam in Comœdia apparent. Se-

E 3 cundus

DE POETICA.

secundus absolvit eundem. Tertius habet incrementa turbarum, in quo est *ἤρσις*. Quartus turbarum medicinam quaerit: estque instar *πυραουδῆς* ad catastrophem. Denique ultimus catastrophem continet. Curandum autem, ne qua persona in fine cujuslibet actus in theatro reliqua sit. Olim autem in fine actuum chorus modos faciebat, ut videre in Reuchlini Hennone est.

Quanam ratio fuit theatri & scenæ?

Principio subitariis quibusdam gradibus & scenæ in tempus extructa ludi edebantur, & populus stans spectabat. Postea magno sumptu theatra & amphitheatra, ubi sederent, extructa sunt, quorum cavea 700000 caperet, autore Plinio. Erat autem theatrum in modum hemicicli, cujus ab utroque cornu scenæ erant cum singulis aris, quarum una Bacchi, altera ejus Dei erat, in cujus honorem ludi fiebant. In ipso autem theatro triplex ordo sedilium fuit: primus plebeiorum, secundus equestrium, tertius patriciorum. In primis autem quatuordecim ordinibus postea nemo sedebat per legem Rosciam, nisi equites qui possiderent 400 HS, id est, 10000 Coronat. Scenæ verò umbraculum erat, quò se histriones conferebant:
idq;

idq; ex arboribus primò fuit, postea siparia eum usum præstiterunt. Fuit autem duplex scena: Vna versatilis, quæ subito tota machinis quibusdam convertebatur, & aliam picturæ faciem ostendebat. Altera ductilis, quæ tractis huc atque illuc tabulatis, interiorem picturæ speciem nudabat. Proscenium denique locus erat ante scenam, in quam evocabantur mimi seu histriones ad fabulas agendas, quod aliàs pulpitum dicitur.

Quomodo differt Comœdia à Tragœdia?

Tragœdia est heroicæ vitæ cum periculis repræsentatio: Comœdia autem privatæ, civilisq; vitæ sine periculis comprehensio. Differunt autem quinque modis potissimum:

1. Materia, τῆ ὕλη, id est, rebus lætis & tristibus. Nam in Comœdia amores ferè & virginum raptus: in Tragœdia luctus, exilia, cædes introducuntur: ἡ μὲν τραγωδία λύει τὸν βίον, ἡ δὲ κωμῳδία σωίσησι. In Comœdia sunt sales & risus, in Tragœdia perturbationes.

2. Personis, τῶν προσώπων. Nam in Tragœdia sunt heroës: in Comœdia privati homines & mediocris tantum fortunæ.

3. Dictione, τῆ λέξει. Nam in Comœdia

E 4 verba

DE POETICA.

verba sunt non tam atrociosa aut significantia, ut in Tragœdia, in qua τὰ πάθη affectus atrociores regnant, quos afferunt res grandes, δεινὰ: & planè hîc accidit, quod Alcibiades in Symposio Platonis ait sibi usu venire, si quando Socratem dicentem audiat: nimirum sibi τὴν καρδίαν πηδᾶν καὶ δάκρυα ἐκχεῖσθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν λόγων. In Comœdia autem τὰ ἥθη, id est, mitiores affectus sunt.

4. Exitu, τῶν τέλει ἢ ἐκβάσει. Nam in Comœdia exitus jucundi & læti: in Tragœdia tristes & funesti & fortunarum miserabilis commutatio. Illorum exemplum est in Odyssæa, horum in Iliade Homeri.

5. Χαρακτηρισμῶν, id est, propria nota in theatro: Nam Comœdia socco utebatur: Tragœdia verò sirmate & cothurno. Unde proverbium, Cothurno versatilior.

DE TRAGICO POEMATE.

Quot considerat Horatius in Tragico poemate?

Quatuor: Narrationem, Actus, Chorum & adjunctam melodiam cum apparatu.

Qualis

Qualis debet esse narratio?

In narratione delectus habendus est rerum. Quædam enim in scenam ducenda sunt, quædam honestè duci non possunt, ideoq; referenda sunt:

*Aut agitur res in scenis, aut acta refertur.
Segnius irritant animos demissa per aures
Quàm quæ sunt oculis subjecta fidelibus: & quæ
Ipse sibi tradit spectator: non tamen intus
Digna geri, promes in scenam: multaq; tolles
Ex oculis, quæ mox narret facundia presens.
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus
Aut in avem Procne vertatur, Cadmus in an-
(guem.*

Quodcumq; ostendis mihi sic, incredulus odi.

Quot debent esse Actus?

*Nève minor quinto, neu sit productior actus
Fabula, quæ posci vult & spectanda reponi.
Nec Deus intersit, nisi dignus vindice nodus
Inciderit: nec quarta loqui persona laboret.*

Quodnam est officium Chori?

Patrocinium autoris, conciliationes, adhortationes, laudationes virtutum, pre-
cationes.

*Autoris parteis chorus, officiumq; virile
Defendat: neu quid medios intercinat actus,
Quod non proposito conducat, & hæreat apte,
E s Ille*

DE POETICA.

Ille bonis faveatq; & concilietur amicis:
Et regat iratos & amet peccare timentes.
Ille dapes laudet mensa brevis: ille salubrem
Iustitiam, legesq; & apertis otia portis:
Ille tegat commissa, Deosq; precetur, & oret
Ut redeat miseris, abeat fortuna superbis.

Qualis fuit olim Melodia?

Melodia olim simplex fuit: & ut Pol-
lux ait, τέτταρα τρυπήματα εἶχεν ὁ αὐλός: πο-
λύτητον δ' αὐτὸν ἰποίησε Διόδωρος ὁ Ἰηθαῖος.
Postea licentia modorum & pompa thea-
tralis crevit.

Tibia non, ut nunc, orichalco vineta, tubeq;
Emula, sed tenuis, simplexq; foramine paucō
Aspirare & adesse choris erat utilis: atq;
Nondum spissa nimis complere sedilia flatu.
Quò sanè populus numerabilis, utpote parvus,
Et frugi, castusq; verecundusq; coibat.
Postquam cœpit agros extendere victor, & ur-
Latior amplecti murus, vinoq; diurno (bene
Placari Genius festis impune diebus:
Accessit numerisq; modisq; licentia major.
Indoctus quid enim saperet, liberq; malorum,
Rusticus urbano confusus, turpis honesto?
Sic prisca motumq; & luxuriam addidit artī
Tibicen, traxitq; vagus per pulpita vestem.
Sic etiam fidibus voces crevère severis,
Et tulit eloquium insolitum facundia præceps,
Utili-

*Vtiliumq; sagax rerum & divina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.*

DE SATYRICO PO-
EMATE.

Quis finis est Satyrici poematis?

Finis ejus est, ut severitas Tragica hac
quasi dicacitate Satyrica, ejusq; jocis &
salibus mitigaretur, & animi hominum
defatigati reficerentur. Verum hinc quoq;
decorum personarum servandum est:

Carmine qui Tragico vilem certavit ob hircum,

Mox etiam agrestes Satyros nudavit, & asper

Incolumi gravitate jocum tentavit: eò quòd

Illecebris erat & grata novitate morandus

Spectator, fundusq; sacris & potus & exlex.

Verum ita risores, ita commendare dicaces

Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo:

Ne, quicumq; Deus, quicumq; adhibebitur heros,

Regali conspectus in auro nuper, & ostro,

Migret in obscuras humili sermone tabernas:

Aut dum vitat humum, nubes et inania capter.

Effutire leveis indigna Tragædia versus:

(Ut festis matrona moveri jussa diebus)

Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.

*Quenam verba sunt in Satyra
usurpanda?*

Satyræ scriptor, non tantum inornata
& pro-

DE POETICA.

& propria (que dominantia *κρίσις* ex Græco fonte vocat) verba usurpabit: nec ita fugiet characterem (quem colorem per metaphoram vocat) ut Comico similis fiat: quod illustrat exemplis personarum ex Comœdia sumtarum, quibus Satyros dissimiles esse vult:

*Non ego inornata & dominantia nomina solum
Verbaq; Pisones Satyrorum scriptor amabo:
Nec sic enitar Tragico differre colori,
Ut nihil intersit Davus ne loquatur, an audax
Pythias emuncto lucrata Simone talentum:
An custos famulusq; Dei Silenus alumni.*

Quenam est materia Satyra?

Satyricum carmen sumendum ex materia nota & communi, & eleganti dispositione ac elocutione tractandum est:

*Ex noto fictum carmen sequar, ut sibi quivis
Speret idem: sudet multum, frustra q; laboret
Ausus idem: tantum series, juncturaq; pollet,
Tantum de medio sumtis accedit honoris.*

Quot vitia sunt in Satyra vitanda?

Duo: Iuvenilis levitas & ignominiosa acerbitas.

*Sylvis deducti caveant me iudice Fauni
Ne velut innati triviis, ac penè forenses,
Aut nimium teneris juvenentur versibus unq;
Aut*

*Aut immunda crepent, ignominiosaq; dicta,
Offenduntur enim quib. est equus et pater et res:
Nec quicq; fracti ciceris probat et nucis emtor,
Æquis accipiunt animis, donantve corona.*

*Quenam præterea in Comœdia
spectanda sunt?*

Duo. Pes jambus & diligentia.

Quot sunt in jambo consideranda?

Quatuor: definitio, celeritas, carmen
trimetrum, tanquam effectus & spondæ-
us adjunctus.

*Syllaba longa brevi subjecta vocatur Iambus;
Pes citus: unde etiam trimetris accrescere iussit
Nomen Iambeis, cum senos redderet ictus.
Primus ad extremum similis sibi: non ita pridem,
Tardior ut paulo, gravioreq; veniret ad aureis,
Spondeos stabileis in jura paterna recepit
Commodus & patiens, non ut de sede secunda
Cederet aut quarta socialiter. Hic & in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus, & Enni.*

*Quid de diligentia præcipit
Horatius?*

Absoluta disputatione de Iambo, com-
mendat diligentiam in scribendo poëma-
te. Nam qui multa poëmata in scenam
mittit, aut festinanter aut negligenter aut
inerudite scribit:

In

DE POETICA.

*In scenam missos magno cum pondere versus,
Aut operæ celeris nimium, curaq; carentis,
Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
Non quivis videt immodulata poemata iudex:
Et data Romanis venia est indigna poetis.
Idcircone vager, scribamq; licenter? an omnia
Visuros peccata putem mea? tutus & intra
Spem venia cautus, vitavi deniq; culpam,
Non laudem merui. Vos exemplaria Græcæ
Nocturna versate manu, versate diurna.
At vestri proavi Plautinos & numeros &
Laudavere saleis: nimium patienter utrumq;
Ne dicam stultè mirati: si modò ego & vos
Scimus inurbanum lepido seponere dicto,
Legitimumq; sonum digitis callemus & aure.
Quid nunc sequitur?*

Haftenus de causa formali, id est, translatione poematum dixit: nunc ad causam efficientem, id est, inventores duorum generum, Tragediæ scilicet & Comediæ accedit. Tragediam invenit Thespis Atheniensis: Æschylus postea ad Tragediæ axioma quinq; adjecit: larvas, palam, proscenia, grandiolem orationem & cothurnos. Autores autem & parentes veteris Comediæ fuerunt Eupolis, Cratinus, Aristophanes, ut Horat. lib. 1. Serm. cap. 4. scribit. Hic autem ait:

Ignotum Tragicæ genus invenisse Camæne

Dici-

Dicitur, & plaustris vexisse poemata Thespis:
 Quæ canerent, agerentq; peruncti se cibibus ora.
 Post hunc personæ, palleg; repertor honestæ
 Æschylus, & modicis instravit pulpita tignis:
 Et docuit magnumq; loqui, nitig; cothurno.
 Successit vetus his Comœdia, non sine multa
 Laude: sed in vitium libertas excidit, & vim
 Dignam lege regi: lex est accepta, chorusq;
 Turpiter obticuit sublato jure nocendi.

DE CAUSIS EFFICIENTIBVS POËSEOS.

Quot sunt cause poëseos efficientes?

Tres. Exercitatio, Natura & Ars.

I. *Quomodo describitur Exercitatio?*

Exemplo Romanorum, qui in omni genere se exercuerunt:

Nil intentatum nostri liquere poëta,
 Nec minimum mernere decus, vestigia Græca
 Ausi deserere, & celebrare domestica facta:
 Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas.
 Nec virtute foret, clarisve potentius armis,
 Quàm lingua Latium: si non offenderet unum
 Quemq; poëtarum lime labor & mora. Vos ò
 Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod
 Multa dies & multa litura coërcuit, atq; (non
 Perfectum decies non castigavit ad unguem.

Quæ-

DE POETICA.

II. *Quanam est vis Natura?*

Ejus tanta vis est, ut pleriq; stulta opinione ex Democriti autoritate concepta: existiment poetam non nisi furore naturali fieri, sicut & Plato, qui ἐνθουσιασµὸν ejusmodi vocavit. Hunc furorem Horatius variè describit:

*Ingenium misera quia fortunatius arte
Credidit, & excludit sanos Helicone poëtas
Democritus: bona pars nõ ungueis ponere curat,
Non barbam: secreta petit loca, balnea vitat.
Nanciscentur enim precium, nomenq; poëta.
Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam
Tonsari Licino commiserit. O ego laevus,
Qui purgor bilem sub verni temporis horam,
Non alius faceret meliora poëmata: verum
Nil tanti est. Ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exors ipsa secandi.
Munus & officium, nil scribens ipse, docebo,
Vnde parentur opes: quid alat, formetq; poëtam,
Quid deceat, qd nõ: quò virtus, quò ferat error.*

III. *Quot tractat in Arte seu doctrina?*

Tria. Vnde parentur, A quibus discenda sit, Quod sit officium poëtae.

Vnde paratur?

Ex philosophia, præcipuè verò ethica & politica.

*Scribendi rectè sapere est & principium & fons.
Rem*

Rem tibi Socratica possunt ostendere charta:
 Verbaq; praeviam rem non invita sequentur.
 Qui didicit patriae quid debeat & quid amicis,
 Quo sit amore parens, quo frater amandus &
 (hospes:

Quod sit conscripti, quod iudicis officium: quae
 Partes in bellum missi ducis: ille profecto
 Reddere personae scit convenientia cuiq;
 Respicere exemplar vitae, morumq; jubebo
 Doctum imitatorē, & vivas hinc ducere voces.
 Interdum speciosa locis, morataq; recte
 Fabula nullius Veneris, sine pondere & arte,
 Valdius oblectat populum, meliusq; moratur,
 Quam versus inopes rerum, nugaeq; canora.

A quibus petenda est rerum
 cognitio?

A Græcis, quibus tribuit οὐνεσις & ἐγμή-
 νειαν & amorem laudis, quem comparat
 cum amore pecuniæ in Romanis.

Græcis ingenium, Græcis dedit ore rotundo
 Musa loqui, præter laudem nullius avaris.
 Romani pueri longis rationibus assentem
 Discunt in parteis centum diducere: dicat
 Filius Albini, si de quincunce remota est
 Uncia, quid superat? poteris dixisse, triens. ob
 Rem poteris servare tuā. Redit uncia, quid fit?
 Semis. Ad hæc animos ærugo & cura peculi
 Cum semel imbuerit, speramus carmina fingi
 Posse linenda cedro & levi servanda cupresso?

F

Quod-

DE POETICA.

Quodnam est officium poëtae?

Duplex ejus officium est, Docere aut
Movere.

Aut prodesse volunt, aut delectare poëtae:

Aut simul & jucunda & idonea dicere vitæ.

*Quænam sunt præcepta de
docendo?*

Primum est de brevitate & ejus du-
plici fine, intelligentia & memoria: ac
contrariæ prolixitatis inutilitate. Officit
enim memoriæ & manat, id est, effluit ex
pectore.

Quicquid precipies, esto brevis: ut citò dicta

Percipiant animi dociles, teneantq; fideles.

Omne supervacuum pleno de pectore manat.

Secundum est de fictione, cujus finis est
voluptas, & adjunctum verisimilitudo.

Ficta voluptatis causa, sint proxima veris:

Nec quodcunq; volet poscat sibi fabula credi.

*Neu prænse Lamie vivum puerum extrahat
(alvo.*

Tertium est de conjungenda jucundi-
tate fabulæ cum utilitate. Nam seniores
negligunt utilitatis expertia: juniores
autem negligunt injucunda. Ratio autem
illius conjunctionis quadruplex est, ex
laude, ex questu bibliopolarum, ex cele-
britate, ex diuturnitate memoriæ.

Centu-

Centuria seniorum agitant expertia frugis:
 Celsi prætereunt austeræ poemata Rhamnes.
 Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
 Lectorem delectando pariterq; monendo,
 Hic meret æra liber Sosis, hic & mare transit,
 Et longum noto scriptori prorogat ævum.

Quartum de iudicii æquitate, qua vitiiis quibusdam ignoscendum docet, si rara sint: è contra crebrius peccanti ignoscendum non esse.

Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus.
 Nam neque chorda sonum reddit, quem vult
 manus & mens,

Poscentiq; gravem per sæpè remittit acutum:
 Nec semper feriet, quodcumq; minabitur, arcus.
 Verùm ubi plura nitent in carmine, non ego
 paucis

Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
 Aut humana parum cavit natura: quid ergo?
 Ut scriptor si peccat idem librarius usq;
 Quavis est monitus, venia caret: et citharædus
 Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem.
 Sic mihi qui multum cessat, fit Chærilus ille,
 Quem bis, terq; bonum cum risu miror: & idem
 Indignor, quandoq; bonus dormitat Homerus:
 Verùm opere in longo fas est obrepere somnum.

Quintum est de qualitate poematis, ut scilicet sit gratum, instar picturæ. Sic enim Simonides (ut refert Plutarchus) Ζα-

DE POETICA.

ἡραφίαν ποιησιν σιωπῶσαν, τὴν δὲ ποιησιν ζῶσαν
ἡραφίαν λαλῶσαν vocavit:

*Vt pictura poësis erit: quæ si propius stes,
Te capiet magis: & quædam si longius abstes.
Hæc amat obscurum, volet hæc sub luce videri;
Iudicis argutum quæ non formidat acumen.
Hæc placuit semel, hæc decies repetita placebit.*

Debet autem & excellens perfectum-
que esse, non mediocre: idque illustratur
dissimili & simili. Dissimilitudo hæc est.
In aliis rebus mediocritas laudatur: ut Iu-
reconsultus & causidicus, etsi non sit tam
eloquens, quam Messala Corvinus fuit,
nec habeat tantam juris cognitionem,
quantam A. Casselius: in aliquo tamen
numero Iureconsultorum est. At medio-
cris poëta esse non potest.

*O major juvenum, quamvis & voce paternâ
Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi di-*
(ctum

*Tolle memor: certis medium & tolerabile rebus
Rectè concedi, Consultus juris & actor
Causarum mediocris, abest virtute disertæ
Messalæ: nec scit, quantum Casselius Aulus:
Sed tamen in precio est. Mediocribus esse poëtis;
Non homines, non Dii, non concessere columna.*

Similitudo verò hæc est. Sicut cœna,
quæ vult aures, nares, & palatum delecta-
re, ingrata est, nisi id excellenter faciat:
ita

ita poëma ingratum est, si à perfectione
discedit ad imum.

*Vt gratas inter mensas symphonia discors,
Et crassum unguentum & Sardo cum melle
(papaver*

*Offendunt: poterat duci quia cœna sine istis:
Sic animis natū, inventumq; poëma juvandis,
Si paulūm summo discessit, vergit ad imum.*

Sextum, quinam scribere debeant: pe-
riti scilicet artis, idq; à minori. Ad ludum
nemo imperitus accedit, multò minus ad
poëma scribendum imperiti debent ac-
cedere. Nec verò quicquam ad poëma
confert nobilitas, divitiæ aut virtus, sed
ars seu Minerva.

*Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis,
Indoctusq; pile, discive, trochive quiescit:
Ne spissæ risum tollant impune corona.*

*Qui nescit, versus tamen audet fingere, quid ni?
Liber & ingenuus, præsertim census equestrem
Summam nummorū, vitioq; remotus ab omni
Tu nihil invita dices, facièsve Minerva.*

Septimum, quomodo scribendum:
Adhibendos nimirum esse censores & ju-
dices: deinde carmen diu premendum,
nec statim edendum.

*Id tibi iudicium est, ea mens: si quid tamen olim
Scripseris, in Metii descendat iudicis aures,
Et patris & nostras: nonumq; prematur in an-
(num. F 3 Mem-*

DE POETICA.

*Membranis intus positis delere licebit,
Quod non edideris : nescit vox missa reverti.*

Octavum de argumentis scribendi poematis. Sunt autem argumenta aut seria aut jocosa. Seria rursus aut philosophica, aut bellica, aut theologica, aut historica. Idq; illustrat exemplis antiquissimorum poetarum, Orphei, Amphionis, Homeri, Tyrtæi : & μυθολογίαν ιστορικῶς explicat. Sylvestres homines sacer, interpretq; Deorum Cadibus & victu fædo deterruit Orpheus, Dicitur ob hoc lenire tigres, rapidosq; leones : Dicitur & Amphion Thebanæ conditor arcis Saxa movere sono testudinis, & prece blanda Ducere quò vellet. Fuit hæc sapientia quondam, Publica privatis secernere, sacra profanis : Concubitu prohibere vago, dare jura maritis : Oppida moliri, leges incidere ligno. Sic honor & nomen divinis vatibus, atq; Carminibus venit. Post hos insignis Homerus, Tyrtæusq; mares animos in Martia bella Versibus exacuit. Dicitæ per carmina sortes, Et vitæ monstrata via est : & gratia regum Pieriis tentata modis, ludusq; repertus. Et longorum operum finis, ne forte pudori Sit tibi Musa lyra solers & cantor Apollo.

Haftenus de causis poëseos simpliciter dictum est : Sequitur nunc illarum inter se comparatio: ubi observanda est quaestio
&

& quæstionis explicatio per syllogismum.

Quæ inter se conjurarunt, eorum alterum sine altero nihil prodest.

At natura, ars, exercitatio inter se conjurarunt.

Horum ergo unum sine altero nihil prodest.

*Natura fieret laudabile carmen, an arte,
 Quæsitum est. Ego nec studium sine divite vena,
 Nec rude quid profit video ingenium: alterius sic
 Altera poscit opem res, & conjurat amice.
 Qui studet optatam cursu contingere metam,
 Multa tulit, fecitq; puer: sudavit, & alfit.
 Abstinuit Venere et Baccho: qui Pythia cantat
 Tibicen, didicit prius, extimuitq; magistrum.
 Nunc satis est dixisse, ego mira poemata pango.
 Occupet extremum scabies: mibi turpe relinqui
 Et quod non didici, sanè nescire fateri. (est,*

DE VITIIS POETÆ FUGIENDIS.

Quenam vitia sunt poëtæ fugienda?

In primis adulatio & *Φιλαντία*. Adulationi præcipuè patent divites. Est autem dissimilitudo: Divites in poemate suo judicando adhibent assentatores. At verus poëta non adhibet tales. Protasis constat primò similitudine præconis, qui

F 4 emto-

DE POETICA.

emtores in auctione cogit spe lucri. Deinde descriptione divitum, primò ex adjunctis agris & pecunia fœnebri. Deinde factis, qui lauta convivia instruere, pro pauperibus fide jubere, reos ex periculis liberare possunt. Tertiò ex adjuncta ignorantia veri & ficti amici.

Vt praeo ad merceis turbam qui cogit emendas,

Assentatores jubet ad lucrum ire poeta,

Dives agris, dives positus in fœnore nummis.

Si verò est, unctum qui rectè ponere possit,

Et spondere levi pro paupere, & eripere atris

Litibus implicitum, mirabor, si sciet inter

Noscere mendacem, verumq; beatus amicum.

Tu seu donaris, seu quid donare voles cui,

Nolito ad versus tibi factos ducere plenum

Latitiae: clamabit enim pulchrè, benè, rectè:

Pallescet super his, etiam stillabit amicis

Ex oculis rorem, saliet, tundet pede terram.

Vt qui conducti plorant in funere, dicunt

Et faciunt prope plura dolentibus ex animo: sic

Derisor vero plus laudatore movetur.

Quomodo explorantur adulatores?

Vino. Nam, ut proverbio dicitur, in vino veritas: & Quod in mente sobrii, id in lingua ebrii: τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ νήφοντι, τὸ ἐν τῇ γλώττῃ μεθύοντι. Et Theognis,

EY

Εν πυρὶ μὲν χρυσόν τε ἔ' ἀργυρον ἰδρῖες ἄνδρες
Γινώσκουσ', ἀνδρὸς δ' οἷν' ἔδειξε νόον.

Reges dicuntur magnis urgere culullis,
Et torquere mero, quem perspexisse laborent
An sit amicitia dignus: si carmina condas,
Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.

Quales censores sunt sumendi?

Boni & prudentes, qualis est Quinti-
lius. Officium autem boni & candidi cen-
foris est reprehendere, culpae, ὀβελίζειν,
recidere, illustrare, arguere, notare, exem-
plo Aristarchi.

Quintilio si quid recitares, corrige sodes
Hoc agebat ἔ' hoc: melius te posse negares,
Bis, terq₃ expertum frustra, delere jubebat,
Et malè tornatos incudi reddere versus.
Si defendere delictum, quàm vertere mallet,
Nullum ultra verbum aut operam sumebat in-
anem,

Quin sine rivali teq₃ ἔ' tua solus amares.
Vir bonus et prudens versus reprehendet inertes
Culpabit duros, in comitis allinet atrum
Transverso calamo signum, ambitiosa recidet
Ornamenta: parum claris lucem dare coget,
Arguet ambignè dictum, mutanda notabit:
Fiet Aristarchus: nec dicat, cur ego amicum
Offendam in nugis? hæ nuge seria ducent
In mala derisum semel, exceptumq₃ sinistrè.

F 5

Que-

DE POETICA.

*Quanam seria mala sequuntur ex
adulatione?*

Duo: Contemptus & neglectus. Con-
temptum illustrat simili:

*Vt mala quem scabies, aut morbus regius urget,
Aut phanaticus error, & iracunda Diana,
Vesantum tetigisse timent, fugiuntq; poetam,
Qui sapiunt: agitant pueri, incantiq; sequuntur.*

Neglectum etiam poetarum infano-
rum, quos nemo auxilio dignetur, etiamsi
implorent opem, similitudine aucupis iti-
dem illustrat:

*Hic dum sublimeis versus ructatur, & errat:
Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum, foveamve, licet succurrere longum
Clamet in cives, non sit qui tollere curet.*

Quòd si quis sit, qui tali succurrere ve-
lit, cum ait Horatius se velle deterrere ex
causa efficiente & exemplo Empedoclis,
cujus descriptio est ex conditione (fuit e-
nim poeta) ex patria Sicilia, ex infano stu-
dio gloriae, ex genere mortis.

*Si quis curer opem ferre & demittere funem:
Qui scis, an prudens huc se dejecerit? atq;
Servari nolit? dicam: Siculiq; poeta
Narrabo interitum: Deus immortalis haberit
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Et-
Insiluit: sit jus, liceatq; perire poetis. (nam
Invitum qui servat, idem facit occidenti.*

Nec

*Nec semel hoc fecit: nec si retractus erit, jam
Fiet homo, & ponet famosa mortis amorem.*

Causam insanæ ambitionis efficientem
ponit iram Deorum ex aliquo delicto, cu-
jus hîc species ponuntur impietas in pa-
rentes & sacrilegium.

*Nec satis apparet, cur versus factitet: utrum
Minxerit in patrios cineres: an triste bident al
Moverit incestus: certè furit: ac velut ursus
Objectos cavea valuit si frangere clathros,
Indoctrum, doctumq; fugat recitator acerbus:
Quem verò arripuit, tenet, occiditq; legendo.
Non missura cutem, nisi plena cruoris hirudo.*

FINIS POETICÆ.

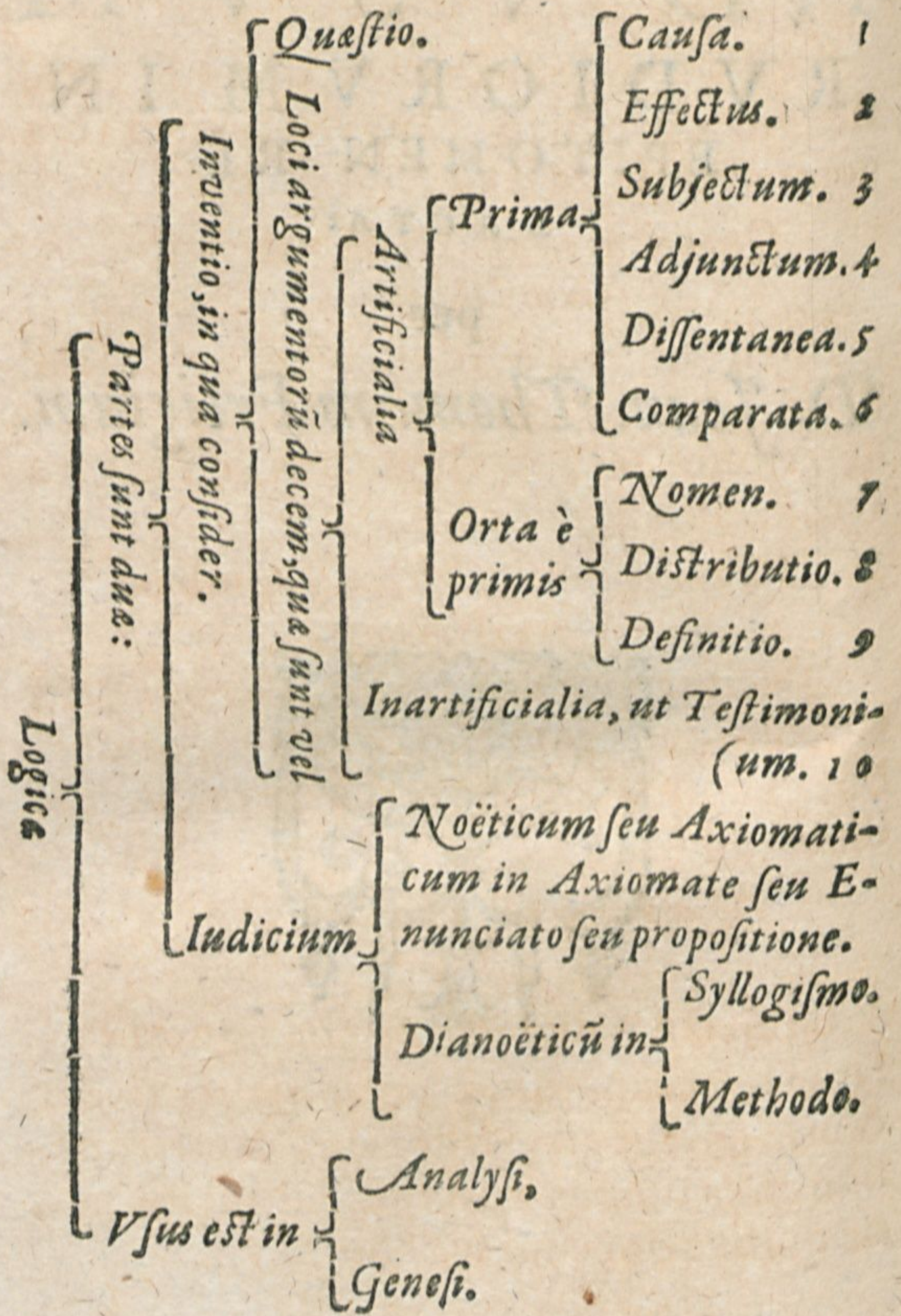
LOGICA,
AD V S V M
R V D I O R V M I N
EPITOMEN RE-
D A C T A :

per

D. Joan. Thomam Freigium.

TYPVS LOGICÆ

DE

DE LOGICA. 48

Quid est Dialectica seu Logica?

Est ars benè differendi: quod fit rectè definiendo, dividendo, argumenta vera connectendo, & falsa refutando.

Quodnam est opus proprium seu officium Dialecticae?

Benè differere, id est, rectè, ordine & perspicuè alios de rebus magnis (ut de agnitione Dei, de virtutibus, de natura rerum, aliisq;) docere.

Vnde dicitur Dialectica, seu quanam est ejus etymologia?

Dicitur à Græco verbo Διαλέγεσθαι, id est, colloquor cum alio collatis opinionibus. Latini usurpant verba disputandi & differendi.

Quodnam est subjectum Dialectices?

Subjectum dialectices, circa quod versatur & occupatur, est τὸ ὄν καὶ μὴ ὄν, ens & non ens, ut ait Aristoteles. Versatur enim circa omnes materias seu quæstiones, de quibus docendi sunt homines.

Quot sunt consideranda in Logica?

Duo. Partes ejus & Usus.

Quos

DE LOGICA.

Quot sunt partes Dialecticæ?

Duæ, Inventio, Τοπική: & Iudicium,
Κριτική.

DE INVENTIONE.

Quid est Inventio?

Est prima pars Logicæ, quæ docet quomodo res investigandæ sint, aut proposito rerum cumulo docet eligere ea, quæ præsentem materiam seu quæstionem probant aut illustrant.

Quot sunt consideranda in Inventione?

Duo. Quæstio & Loci.

Quottuplex est quæstio?

Duplex. Simplex aut Conjuncta.

Quid est simplex?

Est quæ propriè interrogatio dicitur: videlicet quæ est de uno vocabulo: ut quid sit virtus, quid pœnitentia, quid poëta, quænam causæ sint poëtam facientes &c.

Quid est Conjuncta?

Cum de oratione aliqua aut propositione quæritur. Ut an virtus sit habitus: an Archias poëta sit à civibus Romanis segregandus.

DE

Quid est Locus?

Est sedes argumenti, & velut index, monstrans ex quo fonte sumendum sit argumentum, quo confirmanda est Quaestio.

Quid est Argumentum?

Est probabile inventum ad fidem faciendam.

*Quomodo differt inventio à
judicio?*

Inventio suppeditat materiam differendi: judicium verò formam. Nam in judicio inventa argumenta disponuntur & connectuntur, ut de rebus propositis rectè judicari possit. Itaq; dicitur etiam dispositio, à forma: & judicium à fine.

Quot sunt in universum loci Inventionis Topicae?

Decem. Causa, Effectus, Subjectum, Adjunctum, Dissentanea, Comparata, Nomen, Distributio, Definitio, Testimonium.

*Sufficiuntne hi loci omnibus rebus
edifferendis?*

Sufficiunt sanè. Nam ex iisdem locis tam vera argumenta & necessaria, quàm

G

proba-

DE LOGICA.

probabilia & falsa etiam sumuntur. Nequaquam igitur alii loci necessariis rebus, alii probabilibus, alii falsis propositi sunt: sed ex uno eodemq; loco causarum, unus necessarias, alius probabiles, alius deniq; falsas causas sumere potest: & sic de aliis locis.

Quenam vocas necessaria?

Quibus, rectè cognitis, mens assentiri cogitur, vel propter evidentiam, vel propter demonstrationem, vel propter universalem experientiam, aut testimonia non fallentia.

Quenam vocas probabilia?

Quibus, rectè cognitis, assensio suspenditur: aut etiamsi propter concinnitatem magis inclinamus in unam partem, tamen languida est assensio.

Quenam vocas falsa?

Quæ non congruunt cum rebus: quorum alia manifestè vana sunt: alia speciem veri habent, & magno cum applausu excipiuntur.

DE CAUSIS.

Cur causas ponis primo loco?

Quia veram & necessariam scientiam
nobis

nobis proponunt: Nam Aristoteles, scire, inquit, est rem per causas cognoscere, per quas res est: & cognoscere eas esse hujus rei causas, & hoc aliter se habere non posse. Itaque idem *διότι* vocat eam scientiam quæ est ex causis: at eam quæ ex effectis est vocat *ὅτι*. Deinde omnibus modis Prioris, causæ reliquos locos antecedunt.

Quot sunt modi Prioris?

Quatuor. Prius enim dicitur vel Tempore, vel Natura, vel Ordine, vel Dignitate. Sic arbor tempore prior est pomo, & Romulus Augusto. Sic Causa ordine naturæ prior est effectui. Sic unitas ordine prior est binario, & linea figuris, & in syllogismo præmissæ priores sunt conclusione. Sic denique Consul dignitate prior est senatore.

Quot sunt genera causarum?

Quatuor. Efficiens, Materia, Forma, Finis.

DE EFFICIENTE.

Quid est efficiens causa?

Est à qua primò fit motus, id est, quæ principaliter agit ut aliud efficiat. Ejus magna varietas est.

G 2 Potest

DE LOGICĀ.

Potest ne illa varietas in certa genera distingui?

Potest, & ea quidem plura: sed nos præcipua sumemus.

Quenam est prima divisio cause efficientis?

Efficiens alia est procreans, ut pater; mater. Alia conservans, ut nutrix.

Quenam est secunda?

Efficiens alia est absoluta & principalis: quæ & dignior est & plus agit. Alia adjuvans, & minus principalis, cujus dignitas minor est & actio languidior. Ut in poeta plus agit naturalis vis quàm ars. Natura igitur principalis causa est: ars & exercitatio sunt causæ adjuvantes &, ut Græci vocant, *συναιτία*, quæ Plato vocat causas sine quibus non: *αἴτια ὧν ὄντων ἀνεῖ*. Ad causam adjuvantem referuntur & instrumenta & organa.

Quenam est tertia?

Efficiens alia efficit per se, alia per accidens.

Quotplex est causa efficiens per se?

Duplex: Naturalis & Voluntaria.

Quid est Naturalis?

Quæ

Quæ vi insita naturæ agit, non deliberatione aliqua, nec potest suspendere actionem admota materia. Vt cum venæ in corpore sano, consumto nutrimento surgunt inanem ventriculum, natura ventriculus appetit cibum & potum.

Quid est Voluntaria?

Quæ deliberatione agit, & cum habeat libertatem aliquam, potest suspendere actionem admota materia. Vt homo potest imperare manibus, ne poculum ori admoveant.

Quanam efficiunt per Accidens?

Necessitas & Fortuna. Sic quòd pisces Milesii invenerunt tripodem aureum: causa per accidens fuit piscatio: hunc eventum comitatur alius, quem nec cogitaverant, nec necesse erat accedere. Sub fortuna compræhendimus casum. Cum quæ non necesse sit causis per accidens respondere effectus seu eventus, non ducuntur à causis per accidens firma argumenta.

DE MATERIA.

Quid est Materia?

Est causa, ex qua aliquid fit. Vt ex farina fit panis, ex elementis fiunt mixta corpora.

G 3

DE LOGICA.

pora. Secundum philosophos accidentia non habent materiam ex qua fiant: sed tantum substantiæ. Abusivè etiam materiam vocant subjectum, cui tribuuntur adjuncta vel accidentia: vocantque materiam in qua: sicut objectum, materiam circa quam.

DE FORMA.

Quid est Forma?

Est causa quæ dat esse rei. Est enim ipsa rei consummatio seu quasi exædificatio, qua res talis est. Ut figura navis aut domus exædificatæ, est ipsa forma.

DE FINE.

Quid est Finis?

Est causa cujus gratia res est. Ut finis calcei est munire pedem: finis navis est ut transvehat res quibus indigemus. Et ad causam finalem pertinet locus Rhetoricus ab utili.

DE REGULIS CAUSARUM IN GENERE.

Quanam sunt regulae de causis in genere?

Nihil

I. Nihil fit sine causa, & δὲν αἰὲν αἰτίας.
Plato in Timæo.

II. Posito effectu, necesse est causam esse vel fuisse.

III. Causa præcedit effectum ordine naturæ. Ut sol prior est sparsione radiorum.

Quenam sunt regulæ causæ efficiētis?

I. Positis causis naturalibus sufficientibus & non impeditis, si sit admota materia, sequitur necessario effectus. Ut epar multos crudos succos attrahit in ebriosis, qui non possunt concoqui. Igitur calor & virtus epatis languescunt & paulatim epar putrescet.

II. Naturalis causa uno & eodem modo agit: etsi in diversis subjectis videntur dissimiles effectus: sic solis calor idem, liquefacit ceram, quæ est aërea: & indurat lutum, quod sua natura siccum est: unde illud poëtæ,

*Limus ut hic durefcit & hæc ut cera liquefcie
Vno eodemq; igni.*

Et Aristoteles de vino ait. ὄνθη τις νόσος τῶν ζωμένων κεράννυ.

III. Voluntaria causa potest cessare & agere dissimiliter.

IIII. Voluntatis divinæ, quæ est im-

G 4 muta-

DE LOGICA.

mutabiliter bona, omnes effectus boni sunt.

V. Voluntatis humanæ, quæ est mutabilis, effectus sunt dissimiles.

VI. In causis impossibile est progredi in infinitum: itaq; necesse est perveniri ad unam primam.

VII. A causis per accidens non valet consequentia. Ut venit in iudicium: ergo odit aduersarium: id enim non est necessarium.

Quanam sunt regulæ causæ materialis?

I. Cui adimitur materia: illi adimuntur & partes & accidentia propria eius materiæ. Ut stellæ non sunt ex elementis: ergo nullæ sunt partes terrestres in stellis, nec aluntur vaporibus.

II. Diversæ materiæ variant rerum dignitatem. Sic thorax aureus est preciosior ferreo.

Quanam est regulæ formæ?

Posita forma, ponitur res ipsa. Nam cum forma ponitur, necesse est materiam & efficientem præcessisse. E contra ubi non est forma, ibi nec res est eius speciei, cuius est illa forma specifica. Ut stellæ non habent animas: igitur non sunt animalia.

Quanam

Quanam sunt regulae causae finalis?

I. Omnes res in tota natura conditæ sunt ad finem aliquem. ἔδει γὰρ ἡ φύσις μάτρω ποιεῖν, ut Aristoteles ait.

II. Vnius rei possunt multi esse fines.

III. Propter quod unumquodq; tale, ipsum magis tale, Vt:

Avarus appetit navigationem propter pecuniam.

Ergo pecuniam magis appetit.

DE EFFECTIS.

Quid est Effectus.

Quod ex causa existit. Vsitatissima autem sunt argumenta in tota vita ab effectibus ducta. Sic ex opificio huius mundi, ex mirando ordine corporum cœlestium, elementorumq; agnoscimus Deum, hoc est, ex effectis primam causam cognoscimus: quod dicitur τὸ ὄν. Et huc pertinet Categoria Actionis cum sex speciebus.

Quanam est regula de effectis?

Effectu posito, necesse est causas proprias esse vel fuisse.

DE SVBIECTO.

Quid est subjectum?

G 5 .

Cui

DE LOGICA.

Cui aliquid adjungitur. Et huc pertinet substantiæ categoria: nam cum causæ omnes sunt positæ (de quibus hæctenus diximus) tum sequitur essentia seu natura: quæ à Logicis subjectum dicitur: & materia in qua, abusivè: scilicet in qua hæreant accidentia seu adjuncta. Huc pertinet & materia, quã vocant circa quam, id est, objectum, circa quod occupatur aliquid.

Quis est ordo substantiarum?

{	Animata	{	Non sentiens. Plantæ.		
			Sentiens, ut	{	Irrationale, bestia.
			Animal		Rationale, homo.

*Quenam sunt appellationes
substantiæ?*

Aristoteles usus est nomine ἁσία, quo vocabulo res tota suis causis constituta significatur: & sic ecclesia nomine ἁσίας etiam utitur pro essentia. Verum utitur & nomine ὑποστάσεως, quod personam significat, hoc est, individuum intelligens & incommunicabile. Ut cum dicit tres esse ὑποστάσεις seu personas divinitatis.

*Quenam pertinent præterea ad
Subiectum?*

Categoria Vbi seu Locus: item passibiles qualitates, ut vocant.

Quid est Locus?

Est spacium continentis corporis, cedentis contento. Ut cum in aqua collocas cantharum, spacium cedens dicitur locus.

Quas vocas passibiles qualitates?

Propria sensuum subiecta. Nam subiecta propria visus, sunt lux & color: auditus, soni, ut vox, oratio, verba singula: olfactus, odores: gustus, saporis: tactus, quali-

DE LOGICA.

qualitates tam primæ, ut calor, frigus, humor, siccitas: quàm secundæ & à primis ortæ, ut asperum, læve, grave, leve &c.

Quanam sunt regulae subjecti & loci?

I. Accidentia non possunt esse sine subjecto. Itaq; destructo subjecto, accidentia etiam intereunt. Vt oculo corrupto, extinguatur visio.

II. Posito corpore aut alia quacunq; re finita, necesse est ei locum attribui.

III. Nulla res finita est sine certo loco. Item: Vnum corpus, seu una res finita, non est simul in pluribus locis: & absentis membra nihil agunt in eo loco unde absunt. Vt, Cicero non est Romæ cum Iulius interficitur. Non igitur sua manu interfecit Iulium.

DE ADIUNCTO.

Quid est Adjunctum?

Cui aliquid subjicitur. Habent enim inter se mutuam quandam affectionem & relationem, subjectum & adjunctum, seu substantia & accidens: sicut causa & effectum.

Quanam pertinent ad hunc locum adjunctorum?

Copio-

Copiosus & amplus locus est: completur enim sub se omnes ferè categorias, præter substantiam, ut quantitatem, qualitatem, quando seu tempus, passionem, situm, habitum: item proprium & accidentia: deniq; connexa seu circumstantias & adjacentia.

Quotuplicia igitur sunt adjuncta?

Duplicia. Propria seu perpetua & Communia.

Quid est Proprium adjunctum?

Est inclinatio aut quiddam adjacens, quod uni soli speciei semper & omnibus individuis ejus inest: & dicitur etiam Adjacens, & proprium quarto modo: nam tres reliqui modi, sunt ex adjunctis communibus.

Da exempla adjuncti proprii?

Vt in homine est proprietas numerandi, loquendi, differendi, discendi. In animalibus sua quoq; proprietas est: ut in leone rugiendi, in urso uncandi, in afro frendendi, in cervo glocitandi, in tauro mugiendi, in equo hinniendi, in ove balandi, in capra mutiendi, in angue sibilandi. In avibus similiter propriæ quædam affectiones insunt, ut in turdo trutilandi, in perdice cacabandi, in cygno drenfandi,
in

DE LOGICA.

in gallo cucuriendi, in corvo crocitantandi,
in ciconia glotorandi, in passere pipiendi,
in cuculo cuculandi, in cicada fritinnien-
di, in ape bombillandi, in vespertione
stridendi. Hinc vulgare illud, ex canto &
plumis, id est, ex adjunctis agnoscitur a-
vis.

Quid est Adjunctum commune?

Quod non per se subsistit, nec est pars
substantiæ: sed in alio est mutabiliter: &
vulgo vocatur Accidens.

Quotplex est Accidens?

Duplex. Separabile, ut frigus ab a-
qua, notitia à mente, lætitia & tristitia à
corde: & Inseparabile, ut magnitudo à
substantia corporea, calor ab igni, humor
ab aqua.

Quid comprehendit Accidens?

Comprehendit Quantitatem, Quali-
tatem, Tempus, Passionem, Situm, Habi-
tum.

*Cur inter Accidentia Quantitatem
primo loco ponis?*

Quia naturam seu substantiam, ex cau-
sis suis constantem, seu subjectum seu spe-
ciem: mox numerus comitatur: & ma-
gnitudo ita inhæret substantiis corporeis
seu

seu subjecto, ut nunquam prorsus eam exuat substantia: cum e contra multæ qualitates amittantur.

Quotplex est Quantitas?

Duplex: Numerus & Magnitudo.

Quid est Numerus?

Est quantitas discreta: seu multitudo ex unitatibus collecta.

Quid est Magnitudo?

Est quantitas continua.

Quot sunt Magnitudinis species?

Tres. Linea, Superficies, Corpus.

Quid est Qualitas?

Est adjunctum, secundum quod qualitates dicimur.

Cur secundum adjunctum ponis qualitatem?

Initium est in causis, quæ concurrunt ad substantiam seu subjectum constituendum: postea substantia discernitur numero, & vestitur magnitudine: nunc cum de qualitatibus dicitur, attribuitur ei efficacia. Substantiæ enim non sunt ociosæ: itaq; hîc recensentur $\delta\omega\acute{\alpha}\mu\epsilon\iota\varsigma$, $\acute{\epsilon}\xi\epsilon\iota\varsigma$, $\pi\acute{\alpha}\nu\eta$.

Quot sunt species qualitatis?

Quatuor. 1. Habitus. 2. Naturalis potentia.

DE LOGICA.

tentia. 3. Passio. 4. Forma seu figura.

Quid est habitus?

Est qualitas, comparata ex crebris actionibus in hominibus, qua rectè & facile homines efficere illas actiones possunt, quæ à suo habitu gubernantur.

Potestne in omnibus naturis fieri habitus?

Non: sed tantum in rationali natura: quia illa duntaxat assuefieri potest.

Quanam sunt cause perfecti habitus?

Tres sunt: Natura, Ars & Exercitatio. Natura enim hominum est talis, ut alia ad alias artes seu virtutes impetus & motus naturales habeat. Deinde arte & doctrina excitati naturales impetus, citius arripiunt habitum. Denique exercitatio hæc omnia perficit.

Quottuplex est habitus?

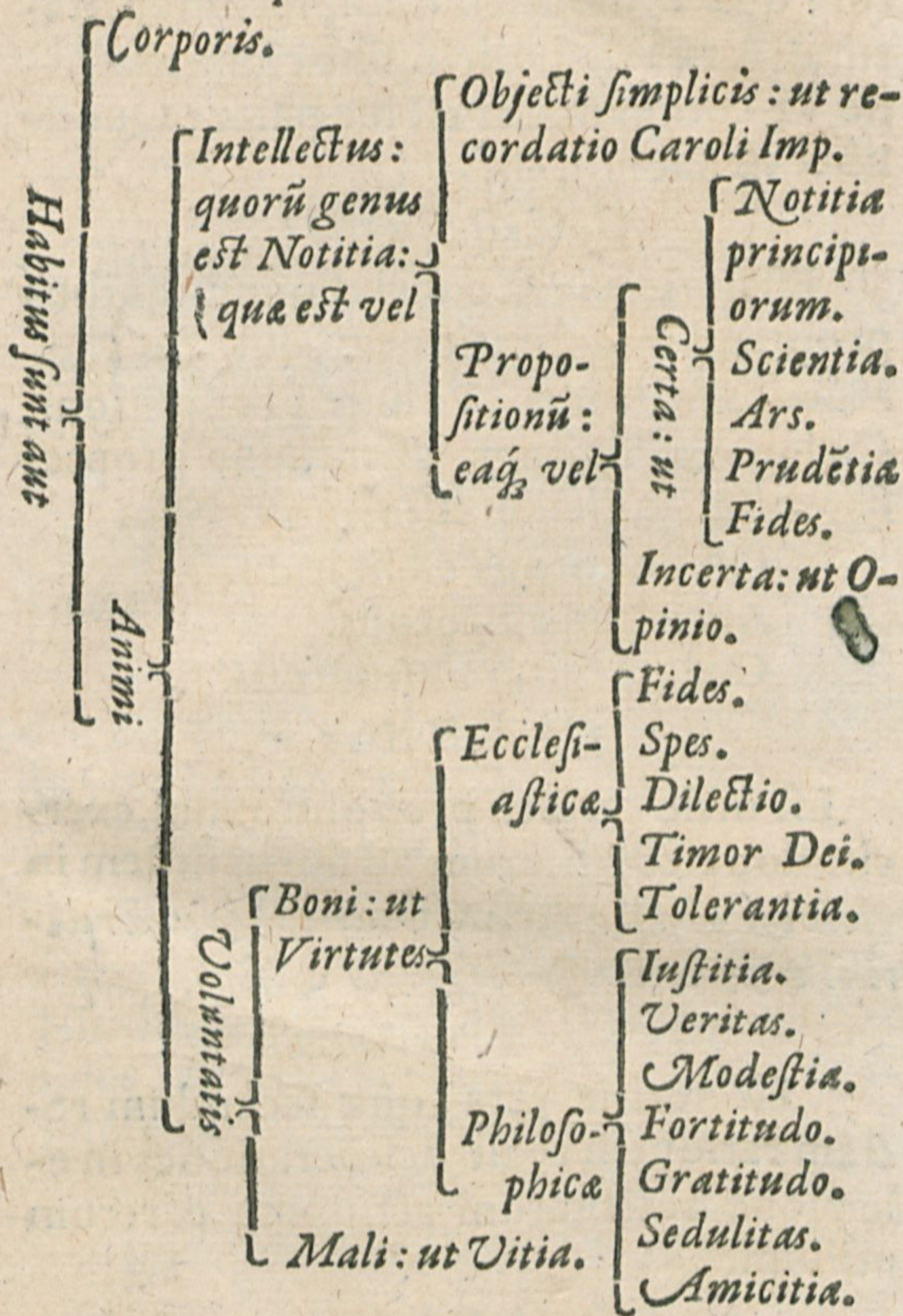
Duplex: Corporis aut Animi. Corporis habitus sunt palæstrica, saltatoria, jaculatoria.

Quottuplex est habitus Animi?

Duplex. Intellectus & Voluntatis.

Propo-

Propone hæc mihi τυπικῶς;

Quid est Notitia principiorum?

Est agnitio principiorum & axiomatum,

H

tum,

DE LOGICA.

tum, quæ luce mentis nobiscum nascuntur: quæ firmo assensu amplectimur, naturali & νοητικῷ iudicio, sine confirmatione. Ut Totum majus est sua parte: Quodlibet est aut non est.

Quid est Scientia?

Est noticia vera conclusionum, quibus propter demonstrationem, iudicio Δεικνοητικῷ assentimur. Ut huic propositioni, Cælum est finitum, assentimur propter syllegismi iudicium Δεικνοητικόν: Nam

Omne corpus est finitum.

At cælum est corpus.

Cælum igitur finitum est.

Quid est Ars?

Est ordo certarum propositionum, exercitatione cognitarum ad finem utilem in vita. ἔστι σύστημα κατὰλήψεων ἐξεγυμνασμένων, πρὸς τὸ τέλος ἔυχρηστον ἐν βίῳ.

Quid est Prudentia?

Est notitia vera, quæ secundum rectam rationem regit deliberationes in electione honestarum actionum & rerum utilium.

Quid est Fides?

Est notitia propositionum certarum, quas firma assensione amplectimur, propter

pter asseverationem testium veracium.

DE VIRTUTIBVS EC-
CLESIASTICIS.

Quid est Fides?

Est notitia, qua firmo assensu amplectimur totam doctrinam à Deo traditam ecclesiæ, & in hac etiam promissionem reconciliationis.

Quid est Spes?

Est expectatio auxilii divini, & vitæ æternæ.

Quid est Dilectio?

Est obedientia debita præceptis Dei in vera fide & cum quadam lætitia.

Quid est Timor Dei?

Est habitus, qui inclinat ad expavescendum agnitione iræ Dei & pœnarum. Hic duplex est: Servilis, cum non accedit fides, qua corda in pavore eriguntur: & Filialis, cum fides accedit.

Quid est Tolerantia?

Est virtus obediens Deo in ærumnis.

DE VIRTUTIBVS PHI-
LOSOPHICIS.

H 2

Quot-

DE LOGICA.

Quottuplex est Iustitia?

Duplex: Vniversalis aut Particularis.

Quid est universalis?

Est obedientia erga leges.

Quid est Particularis?

Est constans & perpetua voluntas suum cuiq; tribuens.

Quid est Veritas?

Est virtus, quæ inclinat voluntatem, ut veras sententias amet, vera constanter dicat: & in ipsa vita vitet occultationes & simulationes.

Quid est Modestia?

Est virtus, quæ inclinat nos, ut in opinione de nobis, in sermone, in gestibus servemus convenientiam.

Quid est Fortitudo?

Est virtus propugnatrix iusticiæ.

Quid est Gratitude?

Est virtus, quæ profitetur verè se aliunde beneficium accepisse, & ideo se obligari vicissim ad alia officia. Itaq; complectitur duas virtutes, Veritatem & Iustitiam.

Quid est Sedulitas?

Est virtus, quæ inclinat nos, ut nostrum officium

officium rectè faciamus. Ejus duo sunt extrema, Ignavia & Πολυπραγμοσύνη.

Quid est Amicitia?

Est virtus, quæ pro vera benevolentia reddit veram benevolentiam.

DE SECUNDA SPECIE QUALITATIS.

Quid est Naturalis potentia?

Est vis non accersita aut arte in substantias transfusa, sed in eis nata, ut sit causa cæterarum actionum.

Da exempla Naturalis δυνάμεως;

In animali est δύναμις sentiendi, videnti, audiendi: in nervis est potentia movendi: in ventriculo est potentia vertendi cibum in chylum: in corde est potentia gignendi spiritum ex sanguine: in Magne- te est potentia trahendi ferrum: in vino est δύναμις calefaciendi & nutriendi corpora. Huc pertinet & σοργή Φυσική, id est, naturalis benevolentia in cognatos.

Da exempla Naturalis ἀδυναμίας;

Olea moritur quercui insita. Balsami lignum moritur ferro attrectatum. Vul-

H 3 pes

DE LOGICA.

pes moritur manducatis amaris amygdalis. Huc pertinet Concupiscentia.

DE TERTIA SPECIE
QUALITATIS.

Quotplex est Passio seu Affectus,
Græcè πάθος;

Duplex, Cordis & Corporis.

Quid est Affectus Cordis?

Est motus, qui sequitur cognitionem: quo motu cor aut prosequitur aut fugit objectum.

Quot sunt species Affectuum?

Quatuor: Lætitia, Spes, Tristitia, Metus.

Quid est Lætitia?

Est suavis motus cordis, qui excitatur cum cor objecto expetito fruitur.

Quid est Spes?

Est suavis motus cordis, qui excitatur cum cor bonum futurum prosequitur.

Quid est Tristitia?

Est cruciatus cordis compressi, tanquam fugitantis præsens malum.

Quid est Metus?

Est cruciatus cordis compressi, tanquam fugitantis futurum malum.

DE

DE QUARTA SPECIE.

Quid est Figura?

Est modus aut positus Quantitatum:
ut circulus, triangulum, quadrangulum.

DE DISSENTA-
NEIS.*Quotuplicia sunt Dissentanea?*

Duplicia: Nam aut ratione tantum
dissentiant, aut re & ratione simul. Et hinc
orta est duplex distinctio, Rationalis &
Realis.

Quid est distinctio Rationis?

Cum cogitatio nostra aut voluntas fa-
cit discrimen in re una & eadem: ut unus
& idem aër est superior & inferior: supe-
rior terra & inferior luna. Sic idem Ro-
scius, aliàs est Palamedes, aliàs Vlyffes. Et
hæc distinctio rationis peperit locum dia-
lecticum à diversis. Diversa enim sunt, quæ
ratione tantum dissentiant.

Quid est distinctio Realis?

Est rerum diversitas, non imagina-
tione tantum facta, aut à voluntate no-
stra instituta: sed ex re ipsa profecta. Sic
realiter aqua à frigore, anima à notitia,

H 4 virtus

DE LOGICA.

virtus à vitio distinguitur. Et hæc distinctio realis locum dialecticum Oppositorum peperit.

Quotuplicia sunt Opposita?

Duplicia: Disparata & Pugnantia.

Quenam sunt Disparata?

Sunt duæ species diversæ, quæ etiam si non habent contrariam inter se actionem, tamen in unam rem confundi non possunt: ut homo & arbor: albedo & scientia.

Quenam est regula hujus loci?

Posita una specie removentur omnes disparatæ. Ut scientia est qualitas mentis: non igitur est figura.

Quot sunt species pugnantium?

Quatuor: Contraria, Relata, Privantia, Contradicentia.

I. Quid vocas contraria?

Duas qualitates inter se oppositas, quarum una pellit alteram: aut quarum una posita in gradibus excellentibus, altera in eodem subjecto non ponitur: ut calor, frigus, justitia, injustitia.

Quotuplicia sunt Contraria?

Duplicia, Immediata, ut siccitas, humiditas.

miditas. Et mediata, ut albedo, nigredo.
Hic adde medios colores.

*Quanam est regula seu κριτήριον
contrariorum?*

Duæ contrariæ qualitates graduum
excellentium non sunt simul in eodem
subjecto: sed in gradibus remissis. Posita
itaque una qualitate in gradibus excel-
lentibus, removetur contraria qualitas.

II. Quidnam vocas Relata?

Relativa sunt, quæcunque hoc ipsum,
quod sunt, dicuntur aliorum esse: Hæc de-
finitio est Platonica. Aristoteles sic defi-
nit: Relativa sunt, quæcunq; hoc ipsum,
quod sunt, aliorum sunt. Unde duæ speci-
es relatorum factæ sunt, Secundum dici
& secundum esse.

Quanam sunt κριτήρια Relatorum?

1. Relata dicuntur πρὸς ἀντισπέρφοντα,
id est, sunt mutuæ collationes: ut pater, fi-
lius: dominus, servus: maritus: uxor. fra-
ter, soror, privignus, noverca, vitricus.

2. Posito relativo necesse est poni cor-
relativum: & destructo uno destruitur &
alterum. Horum enim tanta est connexio,
ut alterum sine altero nec esse nec intelli-
gi possit. Sic promissio & fides sunt rela-

H 5 ta:

DE LOGICA.

ta : unde iudicium illud *Δεσφοντινόν* seu syllogisticum ex loco relatorum,

Promissio fide accipitur.

Iustitia autem est promissa.

Iustitia igitur fide accipitur.

3. Relativa non possunt uni, respectu ejusdem, tribui.

III. *Quid vocas privantia?*

Voco habitum simul & privationem.

Quid est Habitus?

Habitus nomen oppositum privationi, significat rem, quæ verè est aliquid positive in natura : ut qualitas, lux, scientia, figura.

Quid est Privatio?

Non est res, sed rei amissio aut destructio in subjecto quod reliquum est. Sic peccatum est privatio : quia ingentis boni destructio est & ordinis confusio in voluntate & corde.

Quanam est regula privantium?

In gradibus remissis simul esse possunt habitus & privatio. Ut in loco caliginoso, parum lucis & aliquæ tenebræ simul sunt.

IIII. *Quid vocas Contradientia?*

Voco duas propositiones categoricas inter se oppositas. Ut sol movetur: Sol non movetur.

Quod-

Quòdnam est horum κριτήριον;

Impossibile est duas contradictorias simul veras aut falsas esse. Itaq; una parte contradictionis recepta, necesse est alteram rejici.

DE COMPARATIS.

Quotuplicia sunt Comparata?

<i>Duplicia: Com- parantur enim vel in</i>	<i>Quantitate, ut</i>	<i>Paria.</i>			
		<i>Imparia</i> <table border="0" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"> <tr> <td style="font-size: 2em;">{</td> <td><i>Majora.</i></td> </tr> <tr> <td style="font-size: 2em;">}</td> <td><i>Minora.</i></td> </tr> </table>	{	<i>Majora.</i>	}
	{	<i>Majora.</i>			
}	<i>Minora.</i>				
<i>Qualitate: ut</i>	<table border="0" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"> <tr> <td style="font-size: 2em;">{</td> <td><i>Similia.</i></td> </tr> <tr> <td style="font-size: 2em;">}</td> <td><i>Dissimilia.</i></td> </tr> </table>	{	<i>Similia.</i>	}	<i>Dissimilia.</i>
{	<i>Similia.</i>				
}	<i>Dissimilia.</i>				

Quid vocas Paria?

Duo facta specierum vicinarum sub eodem genere: quorum eadem est ratio. Ut: David in casu necessitatis piè usus est panibus sacerdotum. Ergo & Macabæus piè fecit, cum in casu necessitatis in sabbatho præliatus est.

Quanam est Regula Majorum?

Si id non inest, quod magis inesse videtur, nec illud inerit, quod minus inesse videtur. Ut Rex non potest expugnare arcem: multò minus aliquis inferior. A majore autem tantum negativè valet consequentia.

Qua

DE LOGICA.

Quanam est regula Minorum?

Si id inest, quod minus videtur inesse: multò magis id inest, quod magis inesse videtur. Vt si furtum est capitale, multò magis adulterium capitale est. A minore autem tantum affirmativè valet argumentum.

Quid vocas similia?

Duas qualitates similes. Vt pictura, statuaria, poëtica, sunt similes sub artibus imitandi causa excogitatis, ut enim pictura, sic & poëtica imitatur res. Huc pertinet locus à proportionem.

Quòdnam est similitum κριτήριον;

De similibus idem est iudicium.

DE NOMINE.

Quid nunc sequitur?

Haëtenus habuimus argumenta prima: sequuntur ea, quæ ex primis orta sunt: ut Nomen, Distributio & Definitio.

Quid complectitur Nomen?

Complectitur Etymologiam & Coniugata. Etymologia nihil aliud est quàm interpretatio nominis. Vt Solstitium est Solis statio, *Sonnenwende.*

Quid

Quid est Conjugatum?

Est nominis derivatio: ut justitia, justus: Hodie vocant concretum & abstractum.

Quanam est regula Conjugatorum?

I. Cui tribuitur concretum, ei tribuitur & abstractum. Vt: Baptista milites recipit. Igitur & militiam approbat. Nam miles & militia sunt conjugata: illud concretum, hoc abstractum.

II. In conjugatis ambiguis non valet consequentia.

DE DISTRIBUTIONE.

Quid est Distributio?

Est distinctio totius in partes. Atq; ut distinctio totius in partes distributio dicitur: sic collectio partium ad constituendum totum vocatur Inductio *Ἰνδύκωσις*.

Quot sunt species Distributionis?

Quatuor. Sumitur enim ex primis locis Causarum, Effectorum, Subjectorum & Adjunctorum.

Quanam sumitur ex Effectis?

Divisio: est enim distributio generis in species. Vt animal dividitur in Hominem & Bestiam. Genus enim causa est specierum:

DE LOGICA:

ciarum : & species sunt effecta generis.

Quid est Genus?

Est nomen commune multis speciebus.

Quotplex est?

Duplex. Summum seu generalissimum
& Subalternum.

Quenam sunt regulae Generis?

I. A genere cum signo universalis semper valet consequentia affirmativè & negativè. Vt: Omnis legitima emtio est contractus honestus. Ergo & emtio cum pacto de revendendo. Nulla dona Dei sunt vituperanda. Ergo nec artes liberales.

II. A genere sine signo universalis ad speciem tantum negativè arguere licet. Furiosus non potest consentire: ergo nec in matrimonium aut in emtionem consentire potest.

*Quis est usus generis apud
Rhetores?*

Ex hoc fonte sumserunt præceptum,
Hypothesin esse transferendam ad thesin.

Quid est Species?

Est quæ subicitur generi. Vt bos, equus, leo sunt species subjectæ animali. Et huc pertinet locus ab Exemplis.

Quot-

Quotuplex est Species?

Duplex: Specialissima & subalterna.

Quenam est regula de Specie?

A specie ad genus tantum affirmativè ducuntur argumenta. Posita enim specie, ponitur genus.

Quenam Distributio sumitur ex causis?

Partitio: est enim distributio integri in membra. Membra enim sunt causæ integri: ut fundamentum, parietes, tectum sunt membra & causæ integri, id est, domus.

Quenam est Distributio ex Subjectis?

Cum partes subjecta sunt. Ut virtus alicui agit cum Deo, ut Fides, Spes, Dilectio Dei: alia intuetur homines, ut iustitia, temperantia, castitas. Ut Habitus alii sunt intellectus, alii voluntatis. Et hæc distributio utilis est Medicis, qui morborum divisiones sumunt ex Locis affectis.

Quenam est Distributio ex Adjunctis?

Cum partes sunt adjuncta seu accidentia: & dicitur propriè Enumeratio: cum scilicet alicujus personæ vel rei conditio.

DE LOGICA.

ditiones proprias enumeramus. Sic Imp. majestatem oportet legibus esse armatā, & armis decoratam. Sic Episcopum oportet esse doctum, διδακλικόν, benè moratum, veracem, candidum, μισσοφισήν, studiosum concordia &c. Bonus imperator seu dux exercitus, ut est in oratione pro lege Manilia, habeat scientiam rei militaris, virtutem, felicitatem & autoritatem. Sic principem, secundum Homerum, & eum qui velit Remp. gubernare, oportet
Μύθων μὲν ῥητῆρ ἔμεναι, πενηκτῆρα δ' ἔργων.

Quenam sunt κριτήρια distributionis?

I. Quoties arguimus à divisione generis in species, aut totius in partes, fiat integra enumeratio specierum seu partium.

II. Ab insufficienti enumeratione partium aut specierum non fit bona consequentia.

DE DEFINITIONE.

Cur postremo loco ponis Definitionem?

Quia ex omnibus antecedentibus locis sumi potest. Itaq; in ejus præceptis tradendis superiores locos meritò sequitur.
Verum

Verum in artium liberalium methodis docendis, definitio semper primum locum habere debet.

Quid est Definitio?

Est oratio, quæ essentiam aut causas aut partes aut accidentia rei exponit.

Quot sunt species Definitionis?

Tot ferè sunt, quot loci qui præcesserunt. Sumitur enim ex causis, (quæ ideo essentialis & causalis dicitur) ex adjunctis, ex dissentaneis, ex distributione.

Quanam est essentialis?

Quæ constat ex genere & differentia. Ut: Homo est animal rationale.

Quid est Causalis?

Quæ disertè causas vel omnes vel aliquas recenset, ut rei naturam vel usum declaret. Est autem affinis superiori. Nam duæ causæ interiores, materia & forma, revera sunt essentia rei.

Quid est Accidentalisis?

Quæ sumitur & colligitur ex coacervatione accidentium seu adjunctorum. Est enim oratio, quæ generi vel speciei adjungit, vel propria adjuncta, vel talem coacervationem communium adjunctorū, quæ discernat eam rem ab aliis. Hac for-

I

ma

DE LOGICA.

ma utimur in descriptionibus plantarum
& personarum, & dicitur τύπος & proso-
pographia.

Quid est definitio ex dissentaneis?

Est definitio relatorum. καὶ πρὸς τι. Vt:
pater est persona habens filium. Item est
definitio quæ fit remotione contrarii, κατ'
ἀφαίρεσιν τῆς ἐναντίας: estq; vocabulorum
privativorum. Vt: Tenebræ sunt absentia
lucis. ἀμαρτία ἐστὶν ἀνομία.

Quid est definitio Partitiva?

Quæ colligitur ex coacervatione par-
tium. Est enim oratio recitans partes vel
essentiales vel integrales præcipuas.

*Quot sunt conditiones bonæ de-
finitionis?*

Tres:

- I. Ne definitio sit angustior definito.
- II. Ne latius vagetur quàm definitum.
- III. Vt constet sermone proprio, perspi-
cua, minimeq; ambiguo.

*Quenam sunt κριτήρια seu axioma-
ta definitionis?*

- I. Cui convenit definitio, eidem con-
venit & definitum, & contrâ.
- II. Cui adimitur definitio, eidem ad-
imitur & definitum. Ita gignit hic locus
affir-

affirmativa & negativa argumenta.

Da mihi exemplum argumentationis ex definitione?

Sit quæstio, An gloria sit appetenda. Hic inventa definitione veræ & vanæ gloriæ, affirmatè & negatè judicium concludam.

Approbatio conscientia rectè judicantis, & aliorum rectè judicantium, est appetenda.

At gloria vera, est talis approbatio.

Ergo gloria vera est appetenda.

Approbatio levium hominum & non rectè judicantium, non est appetenda.

At vana gloria est talis approbatio levium hominum, quam appetunt Thrasones.

Vana igitur gloria non est appetenda.

DE TESTIMONIO.

Quid nunc sequitur?

Hactenus de argumentis artificialibus: sequitur inartificiale ex Testimonio seu Autoritate.

Quanam sunt axioma seu axiomata hujus loci?

Illam distribuenda sunt pro varietate
1 2 artium

DE LOGICA.

artium & rerum, quarum habentur testimonia. Aliud enim est in philosophia, aliud in sacris rebus, aliud in rebus civilibus.

Quodnam axioma est de testimoniis in philosophia?

In philosophia nulla autoritas valet, sed rationes & demonstrationes. Illud tamen vulgò concessum est, ut Artifici in sua arte perito credatur: idque tantum affirmatè valet, non negatè: & quidem non ex sola autoritate valet, sed accedit argumentum ex adjunctis, peritia scilicet aut senio. Nam senum iudicia, & eorum qui diu easdem res cogitarunt, sursumq; & deorsum (ut Plato ait) volutarunt: certiora sunt, quàm juvenum, qui velut hospites primum aspicere res foris ceperunt.

Quodnam axioma est de testimoniis in sacris rebus?

In rebus sacris autoritas divina præcipua est: & inde valent argumenta affirmatè & negatè.

Quodnam est κριτήριον de testimoniis in rebus civilibus?

In his rebus magna est autoritas Legū: quia politicæ leges (quæ sunt juris positivi) propter duas causas valent, scilicet propter autoritatem magistratus, qui eas tulit

tulit: & propter rationem probabilem, qua legislator ad legem ferendam motus est: & vulgò ratio dicitur anima legis. Et sic in hoc quoque exemplo apparet, testimonium solum non sufficere, nisi alius locus artificialis adjuvet, ut causa efficiens & finalis in lege apparens. In judiciis quoque magna autoritas est testimoniorum: in quibus judiciis iudex motus veris, perspicuis & sufficientibus testimoniis (hæc enim adjuncta & hæ causæ in testimoniis requiruntur) bona conscientia ferre potest sententiam.

*Quenam referuntur ad locum
Testimoniorum?*

Communes sententiæ de moribus: ut sunt νόμιμα (ut, ne quid nimis) & ἡσέια.

EXEMPLVM INVENTI-
ONIS TOPICAE, VIR-
TVS.

Quenam sunt cause virtutis?

I. Causa efficiens principalis est mens & voluntas. Adjuvans, est bona inclinatio naturalis, εὐφροία, ars seu doctrina, disciplina seu exercitatio, spiritus sanctus.

II. Materia virtutis nulla est. Nam accidentia nullam materiam habent. At vir-

I 3 tus

DE LOGICA.

tus est accidens. Ergo &c.

III. Forma virtutis est actio honesta seu mediocritas.

IIII. Finis principalis in philosophia, est actio honesta, nam dicunt virtutem per se expetendam esse. At in ecclesia finis principalis est, ut Deo debitam obedientiam præstemus. Finis minus principalis est, ut pœnas vitemus. De utroq; sine Horatius:

*Oderunt peccare boni virtutis amore,
Oderunt peccare mali formidine pœna.*

Quenam sunt virtutis effecta?

Tranquillitas cordis, orta ex bona conscientia. Felicitas & secundi eventus. Pax publica. Exemplum honestum.

Quodnam est subjectum?

Voluntas & Cor.

Quenam sunt adjuncta?

Gloria, Odia malorum, Pericula, Auxilium divinum.

Quenam dissentanea?

Vitia seu turpitudines. Simulatio virtutis.

Quenam comparata?

Bona corporis & externa: sæpè enim disputatur, utra utris præstent.

Qua-

Quanam Etymologia?

Virtus à viro nomen habet: u
ἀνδρεία ἀπὸ τοῦ ἀνδρός.

Quanam conjugata?

A virtute non dicitur quidem virtuo-
 sus, sed bonus aut probus, ut apud Græ-
 cos ἀπὸ τοῦ ἀγαθῆς, ἀγαθὸς καὶ ἀρεδαῖ. ∘: in
 nomine igitur nulla hic conjugatio est,
 sed in re.

Quodnam genus?

Habitus bonus.

Quanam species seu divisio?

Species sunt Prudentia, Iustitia, Forti-
 tudo, Temperantia.

Quanam sunt exempla specialia?

Socrates, Minos, Cæsar, Scipio.

Que definitio?

Virtus est habitus bonus inclinans vo-
 luntatem & cæteras vires, ut constanter
 obediant rectæ rationi.

ALIVD EXEMPLVM.

Loci personarum in genere De-
 monstrativo.

*Quinam loci considerandi sunt in Demon-
 strativo genere circa laudes
 personarum?*

I 4

Rheto-

DE LOGICA.

res illa omnia ex Logica in Rhē-
raduxerunt. Neq; tamen omnes
locos, sed tantum quatuor assumerunt,
causas, effecta, adjuncta, testimonia. De-
monstrationem enim petendam esse do-
cent à parentibus & majoribus, quæ pro-
creantes causæ sunt in nostris locis. Item
ex inventis, actis, dictis, factis: quæ effe-
cta sunt: item ex animi, corporis & for-
tunæ commodis, ex sexu, patria, educati-
one, vitæ genere, ætate, morte: quæ ad-
juncta sunt: item ex testimoniis divinis.
Præterea nullum argumenti genus attin-
gunt.

DE IUDICIO.

Quid est iudicium?

Est secunda pars Logicæ de disponen-
dis argumentis ad benè iudicandum. Ita-
que etiam dispositio dicitur ex forma, si-
cut iudicium ex fine. Ideò enim dispositio
fit, ut rectè & prudenter de inventis iudi-
cemus.

Quotplex est iudicium?

Duplex. Noëticum seu axiomaticum
in Enunciato seu propositione: & Diano-
eticum in Syllogismo & Methodo.

Quid vocas axiomaticum iudicium?

Quod

Quod per se suaq; fide probatur: quod veritatis iudicium totum ad Enunciatum spectat, ut solum enunciatum verum sit aut falsum. Syllogismo enim consequentia vel inconsequentia: methodo ordo vel confusio tribuitur.

DE ENUNCIATO.

Quid est Enunciatum?

Est dispositio, qua argumentum de argumento enunciatur. Atq; hinc prima est inventarum rerum dispositio: causæ cum effectu, ut ignis urit: subjecti cum adjuncto: ut ignis est calidus: dissentanei cum dissentaneo, ut ignis non est aqua.

I. Quot sunt partes Enunciati?

Duæ. Antecedens & Consequens: in scholis vocant subjectum & prædicatum. Ut ignis urit. Hinc ignis est antecedens, urit consequens.

II. Quot sunt affectiones Enunciati?

Duæ. Primò Affirmatio & Negatio. Secunda Veritas & Falsitas.

Quid est Enunciatum affirmativum?

Quod aliquid asseverat inesse aut adesse

I 5 esse

DE LOGICA

esse subjecto, ut paries est albus.

Quid est Negativum?

Quod aliquid negat inesse subjecto : ut
Homo non est lapis.

*Quid sequitur ex prima affecti-
one ista?*

Contradictio seu oppositio : quæ est
dissonantia duorum enunciatorum, quo-
rum alterum est affirmativum, alterum
negativum : eorundem extremorum non
ambiguè intellectorum. Extrema hîc sunt,
quas antea partes enunciati diximus, an-
tecedens scilicet & consequens.

Quid est Enunciatum Verum?

Quod cum re, de qua aliquid affirmat
aut negat, congruit. Ut lapis est gravis.
Cælum semper movetur.

Quid est Falsum?

Quod à re dissentit. Et id vocatur eti-
am impossibile : cum scilicet pugnantia
junguntur. Ut cæcitas est visus.

*Quotuplex est Verum Enun-
ciatum?*

Duplex. Necessarium & Contingens.

Quid est Enunciatum necessarium?

Quod aliter se habere non potest. Et
talia

Talia sunt enunciata, in quibus aut forma de formato dicitur, ut homo est rationalis: aut proprium adjunctum de proprio subiecto, ut homo est capax disciplinae: aut genus de specie dicitur: ut homo est animal: aut definitio de definito: ut homo est animal rationale. Et huic contrarium est Impossibile enunciatum.

Quid est Contingens Enunciatum?

Quod aliquando aliter se habere potest. Et talia sunt enunciata, in quibus commune adjunctum de subiecto dicitur. Ut: Julius vicit Pompeium. Aeneas vicit Turnum. Paris rapuit Helenam.

Enunciatum illud Stoicorum, Omnia fiunt necessario, estne verum?

Non est: Nam Deus liberè agit, nec est alligatus ad causas secundas seu physicas. Homo quoq; ad imaginem Dei conditus, libertatem actionum externarum habet, & disciplina, quam sacrae literae requirunt, frenari potest.

Sed nonne Deus omnia praevidet: ex quo sequi videtur omnia necessitate fatali evenire?

Prævisio divina eventibus nullam necessitatem affert. Nec enim quia Deus præ-

DE LOGICA.

prævidit Adamum lapsurum, ideo necessitate quadam fatali lapsus est: sed quia lapsurus erat Adamus, id Deus prævidit.

Futura contingentia suntne jam manifeste vera aut falsa?

Non sunt. Nam quales sunt antecedentes causæ, talis est eventuum veritas. In actionibus hominum & tempestatibus causæ sunt contingentes: Talis ergo & eventus est. Ex causis enim necessariis, futurum necessarium est: ex liberis liberum; ex physicis physicum.

Quanam sunt κριτήρια veritatis in Enunciato vero?

Discernenda sunt certa ab incertis. Sæpe enim in magnis rebus falluntur homines, qui fugaces umbras tanquam res certas sequuntur: quiq; inanibus opinionibus delectantur, ut Theocriti piscator lætatur somnio aurei piscis. Et sæpè in vita accidit id quod Græci dicunt: *ματαιοὲ ματαιὰ λογίζον* δι' Ἰπιθυμίας.

Quanam igitur sunt cause certitudinis?

Aliæ sunt in ecclesia, aliæ in philosophia. Nam veritatis & certitudinis κριτήριον in ecclesia unicum est, Patefactio scilicet

cet divina, certis testimoniis facta. At in Philosophia & omnibus artibus, de quibus lux humani ingenii judicat, duo præcipuè νοητικὰ κριτήρια sunt: (nam de Διανοητικῶν κριτηρίων syllogismi postea suo loco licetur) nimirum experientia universalis, ὑπερβία: & principia, δεχαι.

Quid vocas Experientiam?

Cum de his, quæ sensu percipiuntur, facti omnes eodem modo judicant. Ut vinem calidum esse, vinum & piper habere vim calefaciendi, docet experientia. A manifesta igitur experientia dissentire, est Deo bellum inferre Gigantum more: quia perinde est ac si quis neget hunc naturæ ordinem à Deo conditum esse.

Quid vocas Principia?

Noticias nobiscum natas, quæ sunt semina singularum artium, divinitus nobis insita, ut inde artes extruantur. Sic in arte juris principia tria sunt, honestè vivere, alterum non lædere, suum cuiq; tribuere. Aristoteles in laudatione harum noticiarum, accommodat ad eas dictum δεχῆ ἡμῶν παντός. Græci vocant modò κοινὰς ἐννοίας καὶ ἀξιώματα, modò ὑποθέσεις.

Quotuplicia sunt Principia?

Dupli-

DE LOGICA.

Duplicia : Quædam enim sunt Theorica, quædam Practica.

Quenam sunt Theorica?

Quæ in doctrina Logica, Physica & Mathematica habentur : ut, Totum est majus sua parte. Causa non est posterior suo effectui. Omne corpus est finitum. Quæ eidem sunt æqualia, inter se sunt æqualia.

Quenam sunt Practica?

Quæ in Ethica & Politica habentur. Ut honestè est vivendum, Patriæ & parentibus obediendum. Civilis societas colenda est &c. Et illa philosophia vera est, quæ ab hujusmodi principiis natura notis oritur, & inde suas ἀποδείξεις, id est, demonstrationes extruit.

Quot sunt sectæ Philosophorum?

Quatuor præcipuæ. Peripatetica, Epicurea, Stoica, Academica nova.

Quenam est Peripatetica secta?

Quæ ab Aristotele profecta est, & Dialecticam, Physicam, Ethicam integriorem habet, minusque hallucinatur, quam cætera. Et Galenus ait, in hac minus errorum esse quam in cæteris.

Quenam est Epicurea?

Quæ ab Epicuro orta est: plena deⁱ⁻_{im}
or

orum & furorum. Nam 1. Dialecticam omnino contempsit, 2. In Physicis componit mundum ex atomis, removetq; duas præcipuas causas, efficientem & finalē. In Ethicis finem hominis facit voluptatem.

Quenam est Stoica?

Quæ à Zenone instituta est: Dialecticam spinosam habuit. In physicis & ethicis omnia fieri necessario contendit.

Quenam est Academica nova?

Quæ profecta est ab Arcesila: qui omnia dixit esse incerta.

Quenam est causa tot sectarum?

Ingenii humani diversitas. Nam quidam homines natura sunt ἀνὴλογοι: quidam sunt torvi, qui admirantur Stoica deliramenta: quidam sunt præstigiatores, qui Academicorum more nihil certi habent: quidam ambitiosi, leves, & φιλόνοι sunt.

III. Quot sunt species Enunciati?

Duæ: Simplex & Compositum.

Quid est Simplex?

Est unica simplex indicativa oratio, quæ perspicua asseveratione unum quiddam affirmat aut negat. Ut Sol est major terra. Luna est minor terra. Et hæc in scholis

DE LOGICA.

scholis vocatur propositio Categoricalis.

*Quotuplex est Enunciatum
simplex?*

Duplex: Generale & Speciale.

Quid est Generale?

In quo signum universale additur sub-
jecto, ut complectatur omnia de quibus
subjectum dici potest. Talia signa sunt o-
mnis, quilibet, nullus, nemo, & particula
exclusiva. Et in scholis vocatur propositio
universalis.

Qualis est hic Contradictio?

Contradictoria generalia (quae in
scholis vocantur contrariae propositio-
nes) nunquam possunt simul esse vera. Ut
Omnis homo est animal. Nullus homo est
animal. Sed in materia contingenti pos-
sunt simul esse falsa. Ut omnis arbor flo-
ret. Nulla arbor floret.

*Quotuplex est Speciale enun-
ciatum?*

Duplex: Particulare & Singulare.

Quid est Particulare?

In quo signum particulare subjecto ad-
ditur. Ut quidam, aliquis, plerique, ple-
runque.

Qualis est hic Contradictio?

Impol-

Impossibile est duas contradictorias simul veras aut falsas esse. Sunt autem contradictoriæ generalis affirmativa & particularis negativa: & è contra generalis negativa: & particularis affirmativa.

Quid est Singulare?

In quo subjectum est proprium nomen. Ut Cicero est orator, Cujus negatio etiam contradictio est. Ut: Cicero nō est orator.

Quid est Enunciatum compositum?

Est oratio, in qua duæ categoricæ propositiones per conjunctionem copulantur. Ut: Si emisti, debes pecuniam. Hæc nomine speciei, in scholis vocatur propositio hypothetica, id est, conditionalis: quia illa frequentissima est inter species enunciati compositi. Nos vocabimus connexam.

DE SYLLOGISMO.

Quid nunc sequitur?

Haftenus de iudicio noëtico axiomatis per se manifesti: sequitur dianoëticum.

Quid est Ἀξιωμα;

Cum aliud axioma ex alio deducitur: estq; syllogismus aut methodus.

K

Quid

nimus, necesse est propositionem constitui, quæ causam recitat, & quasi fundamentum est totius ædificii. Huic subjicitur Assumptio, quæ causam ad subjectum conclusionis accommodat, & ex propositione assumit. Ita duo enunciata fieri necesse est, inter se devincta & connexa, repetito medio seu argumento. His enunciatis duobus positis, necessario sequitur complexio.

*Quotnam sunt minores partes
Syllogismi?*

Tres sunt: qui vocantur termini, Major, Minor, Medius.

Quid est Major?

Qui tantum in propositione ponitur, & tribuitur postea subjecto conclusionis.

Quid est Minor?

Qui tantum in assumptione ponitur: Estq; is de quo quæstio est, de qua in conclusione pronuntiatur.

Quid est Medius?

Qui bis ponitur ante conclusionem: quia est vinculum duorum enunciatorum antecedentis, & causa cur subjectum & prædicatum in affirmativa conclusione jungantur, in negativa distrahantur.

DE LOGICA.

Cur sunt tantum tres termini?

Quia repetitur medium, ut conspiciatur subjectum conclusionis in subjecto majoris includi vel excludi.

Da exemplum.

Omne ANIMAL est substantia.

Omnis homo est ANIMAL.

Omnis igitur homo est substantia.

Hic substantia est major terminus, quia tantum in propositione ponitur, & in conclusione est prædicatum. At homo est minor terminus, quia tantum in assumptione ponitur: & in conclusione est subjectum. Animal deniq; est medium, quia bis ponitur ante conclusionem, & est vinculum propositionis & assumptionis.

II. Quenam est affectio Syllogismi?

Κρύψις, occultatio.

Quotplex est Κρύψις;

Triples. Ellipsis, Redundantia, Inversio.

Quid est Ellipsis?

Cum pars aliqua syllogismi deest, & dicitur Enthymema: quod est syllogismus imperfectus: quia fit recitata una syllogismi propositione & addita conclusione. Et enthymemata creberrima sunt in omni sermone, plurimaq; in brevissimis concionibus

onibus Prophetis & Apostolicis. Omit-
titur autem altera propositio plerun-
que causa brevitatis, & prior pars Enthyme-
matis vocatur Antecedens: posterior
consequens.

Quid est Redundantia?

Cum præter illas tres partes aliquid
accedit, & dicitur *περυσυλλογισμός*, id est, ap-
probatio.

Quid est Inversio?

Cum partium ordo confunditur, ita
ut primo loco sit complexio, secundo
propositio, tertio assumptio: & contra.

III. Quotplex est Syllogismus?

Duplex: Simplex & Compositus: ut
& enunciatum fuit.

Quid est Figura?

Est ordo terminorum, qui variatur col-
latione medii. Nam si argumentum seu
medium majorem partem quæstionis an-
tecedit, & minorem sequitur, est prima fi-
gura. Sin utramq; partem quæstionis se-
quitur, est secunda: si denique utramq;
partem antecedit, est tertia. Itaq; tres sunt
figuræ simplicis syllogismi.

DE PRIMA FIGURA.

Quid est prima Figura?

K 3 In

DE LOGICA.

In qua argumentum antecedit in propositione generali : sequitur affirmatum in assumptione. Unde efficitur ex omnibus enunciatis negantibus, aut ex omnibus specialibus, aut ex propositione speciali, aut ex assumptione negante, vitiose & illegitime concludi.

Quot sunt modi prima figuræ ?

Quatuor directè concludentes. Nam alios volens omitto, cum suprâ de conversionibus dictum sit, unde intelligi potest, quæ propositiones ad quas in conversione sequantur. Sunt autem docendi causa attributa modis hæc nomina :

Barbara, Celarent, Darii, Ferio. In his literæ admonent, qualium propositionum connexio sit :

- A Significat universalem affirmativam.
- E Significat universalem negativam.
- I Significat particularem affirmativam.
- O Significat particularem negativam.

Sumit autem modus appellationem à conclusione. Dicitur universalis aut affirmativus, cum conclusio est universalis aut affirmativa.

Recita modos.

BARBARA.

- Bar Omne animal est substantia.
- ba Omnis homo est animal.

ra Ergo omnis homo est substantia.

CELA RENT.

Ce Nullum animal est lapis.

la Omnis homo est animal.

rent Ergo nullus homo est lapis.

DARI I.

Da Omnis turpitudine est fugienda.

ri Quædam voluptas est turpis.

i Ergo quædam voluptas fugienda est.

FERIO.

Fe Nulla lex naturæ est mutabilis.

ri Lex prohibens adulteria est lex nature.

o Ergo lex prohibens adulteria non est mutabilis.

Recitavi nuda & non proluxa exempla, ut facilius cõspici membra possint. Vides autem in omnibus exemplis procedi à genere, & in minore speciem poni inclusam generi. Cum autem in Oratorũ omnium scriptis & concionibus, imò in omni sermone disertorum necesse sit multos syllogismos esse, considerandum est, quæ sint principalia membra, & quo ordine collocata sint. Et quia popularis oratio majorẽ sonum addit argumentis, adduntur ornamenta, quorum tamen modus aliquis est. Excerpti autem nudos syllogismos prodest, ut principalia membra, tanquam detractõ vestitu, propius aspici possint.

DE LOGICA.
DE SECUNDA FIGURA.

Quid est secunda figura?

In qua argumentum utramq; partem quæstionis consequitur, negatum in altera. Unde efficitur ex omnibus affirmatis in hac figura nihil concludi: & complexionem esse semper negatam, propositionem autem generalem.

Quot sunt modi secunde figure?

Quatuor. Cesare, Camestres, Festino, Baroco.

CESARE.

Ces Nulla stella consumitur.

a Omnes Cometæ exiguo tempore consumuntur.

re Ergo nullus Cometa est stella.

CAMESTRES.

Cam Omnes stellæ sunt corpora perpetua

es Nullæ trajectiones seu *Αἰθροντες* in aëre sunt corpora perpetua.

tres Ergo nullæ trajectiones sunt stellæ.

FESTINO.

Fes Nulla natura elementaris habet infinitas notitias.

ti Mens humana habet infinitas notitias non aliunde acceptas.

no Ergo mens humana non est conflata ex natura elementari.

BARO-

BAROCO.

Ba Omne corruptibile compositum est
ex elementis.

roc Mens humana non est composita ex
elementis.

o Ergo mens humana non est corru-
ptibilis.

Hos duos syllogismos recitant Plato in
Phædone, & Cicero in prima Tusculana,
ad confirmandam immortalitatem ani-
mæ humanæ, quia non conflata sit ex ma-
teria elementari, quod testatur hæc infi-
gnis proprietas, quia in natura mentis
noticiæ sunt, non aliunde acceptæ.

Ba Omnis cœtus, qui est Ecclesia Dei,
amplectitur libros Propheticos
& Apostolicos.

roc Secta Mahometi non amplectitur li-
bros Propheticos & Apostolicos.

o Ergo certissimum est, sectam Maho-
meticam non esse Ecclesiam Dei.

Supra dixi, particulas exclusivas habe-
re vim vniversalium. Ideo & sequens syl-
logismus congruit ad modum Camestres.

Tantum in cœtu vocatorum sunt ele-
cti, id est, Omnes qui electi sunt, necesse est
in cœtu vocatorum esse, id est, baptizato-
rum & amplectentium Evangelium. Hinc
extruitur syllogismus, qui doctrinam &

K 5 con-

DE LOGICA.

consolationem dulcissimam continet.

Cam Tantum in cœtu vocatorum sunt electi, ut Paulus inquit: Quos elegit, hos & vocavit.

es Nulli Mahometistæ sunt in cœtu vocatorum.

tres Ergo nulli manentes inter Mahometistas sunt electi.

DE TERTIA FIGURA.

Quid est tertia Figura?

In qua argumentum utramq; partem quæstionis antecedit, ita ut assumptio affirmata, complexio specialis sit.

Quot sunt modi tertia figura?

Sex modi recitantur: Darapti, Felapton, Disamis, Datisi, Bocardo, Ferison.

DARAPTI.

Da Omnes *σοφῶν*, conditæ a Deo in natura hominis, sunt res suo genere bonæ,

rap Omnes *σοφῶν* sunt affectus,
ti Ergo quidam affectus sunt res suo genere bonæ.

Sensus communis iudicat hanc compositionem non esse horridam & confragosam. Et hoc ipso argumento Stoici & Anabaptistæ refutantur, cum omnes affectus

Quis contendunt suo genere viciosos esse.

FELAPTON.

Fe Nullum justum imperium est excu-
tiendum,

lap Omnia etiam justa imperia habent
aliqua onera duriora, & aliqua
errata,

ton Ergo aliqua onera duriora, & aliqua
errata non sunt excutienda.

DISAMIS.

Dis Ius naturale concedit defensionem
contra latrones,

a Ius naturale est jus divinum,

mis Ergo jus divinum concedit defensi-
onem contra latrones.

DATISI.

Da Omnis cognitio virtutum necessa-
ria est Oratori,

tis Cognitio virtutum est Philosophia,

i Ergo Philosophia est necessaria Ora-
tori.

BOCARDO.

Boc Provocatio ad judicem non est pro-
hibita Christianis,

ar Omnis provocatio est venire in ju-
diciu[m], seu certare in iudicio cum
adversario,

do Ergo certare in iudicio non est pro-
hibitum Christianis.

FERI-

DE LOGICA.

FERISON.

Fe Nulla Hebenus est alba.

ri Hebenus est lignum Guajacum.

on Ergo lignū Guajacum non est album.

Recitavi figuras & modos, quos ut meminisse juniores possint, tanquam sua nomina ediscant hos pueriles versus :

Barbara, Celarent, prima Darii, Ferioq₃.

Cesare, Camestres, Festino, Baroco, secunda.

Tertia grande sonās recitat Darapti, Felapton,

Adjungens Disamis, Datisi, Bocardo, Ferison.

DE SYLLOGISMO COMPOSITO.

Quotplex est Syllogismus compositus?

Duplex. Connexus seu Hypotheticus,
& Disjunctus.

Quid est Syllogismus connexus?

Cujus propositio est Connexa seu hypothetica: cui præponitur particula Si.

Quanam est forma hujus syllogismi?

Initio ponitur tota conditionalis: deinde loco assumptionis altera pars sumitur, unde ratiocinamur in conclusione alteram.

Quot sunt modi syllogismi connexi?

Duo.

Qualis

Qualis est primus modus?

A positione antecedentis ad positionem consequentis. Vt:

Si Dii sunt, divinatio est.

At Dii sunt.

Divinatio igitur est.

Qualis est secundus?

A destructione consequentis ad destructionem antecedentis. Vt:

Si anima est mortalis, est corporea.

At anima non est corporea.

Anima igitur non est mortalis.

Quid est Syllogismus Disiunctus?

Cujus propositio est disiuncta, hoc est, si addita est præpositio Aut.

Quot sunt ejus modi?

Duo.

Qualis est primus?

Tollit unum, ut reliquum retineat. Vt:

Aut dies est aut nox.

At dies non est.

Nox igitur est.

Qualis est secundus?

Qui affirmat unum & reliquum tollit, ut:

Dies est aut nox.

At dies est.

Nox igitur non est.

Syllo-

DE LOGICA.

Syllogismo connexo similis est negatio copulatae propositionis. Ut:
Non hoc fragile corpus humanum mente regitur, & non regitur mente univ-
ersum mundi corpus.

At corpus humanum mente regitur.

Ergo & totus mundus mente regitur.

Item; Non sunt Dii & non significant.

At Dii sunt,

Ergo Dii significant.

Pro eo quod diceret: Si corpus huma-
num mente regitur: etiam mundus men-
te regitur: & Si Dii sunt, significant.

*Suntne aliae species argumentatio-
nis praeter syllogismum?*

Vulgò in scholis recensent inter speci-
es argumentationis, etiam enthymema,
inductionem, exemplum, dilemma, Sori-
tem. Sed enthymema est mutilatus syllo-
gismus, ut supra de crypsi diximus. Indu-
ctio verò, exemplum, dilemma: argumen-
torum nomina sunt.

Nam inductio est argumentum à par-
tibus ad totum: & ex singularibus enu-
meratis constituit universalem. Exem-
plum autem est argumentum à specie:
cum scilicet singulare per aliud singulare
in una specie confirmamus, propter simi-
lem rationem. Ratio enim consequentiae
est

est hæc communis sententia: De simili-
 bus idem est iudicium: & ne decipiamur
 exemplis, prudenter dici solet: Non ex-
 emplis, sed legibus iudicandum est .i. ne-
 mo. C. de sententiis & interlocutione o-
 mnium iudicum. Dilemma verò est ar-
 gumentum à contrariis medio carenti-
 bus: ex quibus argumentatio extructa
 dicitur syllogismus cornutus. Sorites de-
 nique nihil aliud est quàm coacervatio
 multorum enthymematum: ideoq; quasi
 progressio enthymematica est: & quia mi-
 nutatim ac gradatim addit, & paulatim
 velut congestis granis acervum efficit,
σωρείτης acervalis appellatur. Nam prædi-
 cato primæ propositionis aliud prædica-
 tum attribuitur necessariò cohærens, eo-
 demq; modo ulterius procedi per gra-
 dus potest, donec in conclusione ultimum
 prædicatum additur primæ propositionis
 subiecto. Itaq; huc refertur Aristotelis re-
 gula in Categoriis: Quando alterum de
 altero ut de specie dicitur: quicquid de
 prædicato dicitur, id de ea specie quoque
 dici necesse est. Atq; hæc de Syllogismo.

DE METHODO.

*Quanam est altera pars Diano-
 etici iudicii?*

Est Methodus.

Quid

DE LOGICA.

Quid est Methodus?

Est habitus, id est, scientia seu ars, viam faciens certa ratione. μέθοδος ἐστὶν ἕξις ὁδοποιητικὴ μετὰ λόγου. Nam quasi per loca inuia & obsita sentibus, per rerum confusionem, viam invenit & aperit, ac res ad propositum pertinentes eruit ac ordine proposuit.

Quotplex est Methodus?

Sicut una est species argumentationis, Syllogismus scilicet: ita una quoque methodi species, à generalibus ad specialia: eaque Aristoteles sola & perpetuò utitur: imò omnes omninò scriptores, qui facile & perspicuè docere volunt, hac methodo usi sunt. Cujus rei exempla præcipua sunt in artibus legitimè constitutis. Nam in docendo generalis & universa declaratio præcedit, qualis est definitio & summa quædam compræhensio: tum sequitur specialis per distributionem partium explicatio: postremò partium singularium, quo ordine propositæ sunt, definitio & per idonea exempla illustratio. Vbiq; autem Transitionum vinculis partes colligandæ sunt: quæ causas maximæ perspicuitatis continent.

Sequuntur ne etiam Poëta & Oratores hanc methodum?

Sequun-

DE LOGICA.

recedentiaque nonnulla consequentibus
postponuntur: Vocatur ὑπερολογία.

*Nonne species methodi sunt, Ana-
lysis & Genesis?*

Aliud est præcepta artium tradere aut
docere: aliud uti præceptis. In docendo
una eaq; naturalis methodus est à gene-
ralibus ad specialia, ut diximus. At in u-
tendo præceptis duplex via est, Analysis
& Genesis. Nō itaq; methodi species sunt
illa duo: Error à Medicis ortus est, qui ta-
libus nugis occasionem præbuerunt.

DE VSV LOGICÆ.

*Quotplex ergo est usus seu Exer-
citatio Logica?*

Duplex. Vna est in exploratione dis-
putationis jam factæ, quæ Analysis dici-
tur. Altera in novæ effectione & compositi-
one, quæ Genesis dicitur.

Quenam sunt præcepta Analyseos?

Analysis primò universum opus, quod
explicandum suscepit, à capite retexet:
quæstionem cernet, quæ differenti propo-
sita est: argumenta quibus tractetur in-
spiciet: & ad loci, unde sumta sunt, legem
naturamq; referet: dispositionem postre-
mò ad propositam regulam comparabit.
Sic tria ordine sequuntur: Quæstio, Argu-
men-

mentū, Dispositio syllogismi & methodi.

Quotuplex est Analysis?

Duplex. Virtutum & vitiorum. Vt enim Analysis virtutes inventionis, dispositionisq; : sic etiam vitia spectabit. Nam in explorandis propositis exemplis, non solum laudes cernendæ sunt, ut propria, perspicua, certa, vera, consentanea concedantur: sed etiam vitia notanda sunt. Itaque in inventione videndum est, ne non causæ ut causæ, non effecta ut effecta, eodemq; modo in cæteris ponantur. In syllogismo, ne sit alienus, ne obscurus, ne ambiguus, ne inconstans. In methodo, ne omittantur definitiones & partitiones: ex hac enim confusione rerum immensa quedam obscuritas existit. Est etiam magni erroris, non eodem ordine prosequi partes quo proposueris: obest enim perspicuitati plurimum, cuius tamen causa ordo & dispositio laudatur.

*Quot sunt genera vitiorum Logicorum
seu Elenchorum?*

Duo sunt: Vnum in verbis, alterum in rebus ipsis.

*Quot sunt Elenchi seu Sophismata
verborum?*

Sex: Sophisma enim seu elenchus est aut ex homonymia, aut ex amphibolia,

L 2 aut

DE LOGICA.

aut ex compositione & divisione, aut ex figura, aut ex accentu.

Quid est elenchus ex Homonymia?

Est elenchus ex ambiguitate unius vocis. Ex ambiguis autē oriri dissensiones, & falsas opiniones, monet vetus versiculus: *Erroris genetrix est equivocatio semper.*

Vt: Brachium est corpus ex carne, ossibus, sanguine, venis, arteriis & nervis compositum.

At Deus habet brachium.

Deus ergo est corporeus.

Nego consequentiā: quia est elenchus ex homonymia. In propositione enim brachium propriè dicitur: in assumptione metaphoricè, pro potentia & robore.

Quid est elenchus ex Amphibolia?

Est elenchus ex errore syntaxeos & plurium verborum, ut: Ajo te Æacida Romanos vincere posse. Item Civitas Attica salva erit in muris ligneis. Item.

κροίσος ἄλυν διαβάς μεγάλην δρχήν κτ̄ λύσθ.
Cræsus Halym superans magnam pervertet o-
(rum vim.

Veteres hæc vocabant ἰταμφοτερίζοντα, quæ in utramq; partem intelligi possunt, & λοξὰ obliqua. Vnde & Apollo, qui ejusmodi obliquis elenchis homines falleret, λοξίας est appellatus.

Quid

*Quid est Elenchus ex compositione
& divisione?*

Cum jungimus ea, quæ erant dividenda, aut dividimus quæ erant jungenda, ut:
Duo & tria sunt paria & imparia.

At Quinq; sunt duo & tria.

Quinq; igitur sunt paria & imparia.

Hic elenchus compositionis est: at illic est divisionis:

Omnes sapientes Græciæ sunt septem.

At Solon & Periander sunt sapientes Græciæ.

Ergo Solon & Periander sunt septem.

Quid est Elenchus ex figura?

Est elenchus, qui committitur ex depravatione aut mutatione casuum, generum, syncategorematum, id est, conjunctionum et prepositionum: item ex ἀκυρολογία.

Vt: Caseus est nequam.

Tu es caseus.

Tu igitur es nequam.

Mus rodit caseum.

Mus est syllaba.

Ergo syllaba rodit caseum.

Quicquid non amisisti habes.

Cornua vel Cræsi divitias non amisisti.

Cornua igitur vel Cræsi divitias habes.

Quid est Elenchus ex accentu?

Cum ambiguitas oritur ex accentu,

DE LOGICA

diphthongis, gestu pronūciationis aut *μῆτος*. Ut cum Henricus 7. Imp. arbiter Bononiæ esset electus inter duos Iureconsultos Lotharium & Azonem equi sponsione facta: iudicavissetq; merum imperium solius principis esse: jocus sparsus est Lotharium equū tulisse, Azonem æquum dixisse.

Quinam sunt Elenchi ex rebus?

Sicut superiores verborum Elenchi ex Grammatica oriuntur: ita hi elenchi rerum ex inventione & dispositione Logica descendunt. Supra enim artis Logicæ virtutes, hîc verò contraria eidem vitia & sophismata traduntur.

Quot sunt igitur elenchi rerum?

Quot suprâ virtutes logicas habuimus: totidem contraria illis virtutibus vitia quoq; sunt: Sed ab Aristotele & dialecticis Aristotelem secutis, quinq; tantū tradita sunt. Non causa ut causa, fallacia accidentium seu adjunctorum, à dicto secundum quid ad dictum simpliciter: inconsequens, petitio principii.

Quid est elenchus à causa non causa?

Cum tenebræ oriuntur ex ignorantia causarum, aut cum decipimur prætextu alicujus causæ, quæ tamen reipsa causa non est. Sic Zopyrus narrat à Dario sibi aures & nares mutilatas esse, & fingit se amicum

amicum fore Babylonis. Hac specie falsa
capit Babyloniorum animos. Sic quoque
apud Virgilium Sinon fallit Trojanos. Sic
sæpè damnamus rerum usum propter ab-
usum, τὸ μὴ αἴτιον αἰτιώμενοι.

*Quid est Elenchus accidentis vel
adjuncti?*

Cum aut accidenti tribuimus quod sub-
stantiæ convenit, aut accidentia non rectè
jungimus: aut ab eo quod est per accidēs,
ratiocinamur ad id quod per se est.

Vt: Quicquid emisti, comedisti.

Crudas carnes emisti.

Crudas igitur comedisti.

David est beatus.

At est adulter.

Adulteri ergo sunt beati.

*Quid est Elenchus à dicto secundum quid
ad dictum simpliciter?*

Cum totum complectimur, ubi de pat-
te tantum dicitur: aut cum signum in rem
ipsam transfertur. Vt Aethiops est albus
dentibus. Ergo Aethiops est albus

Quid est Elenchus inconsequentis?

Cum in secunda parte Logicæ, id est, in
dispositione figurarum peccatur: Hacten-
us enim inventionis elenchi fuerunt,
nunc elenchi consequentiæ sunt, quæ Gre-
cis ἀνακρίσεις dicuntur, & ἀσυλλόγιστα, Vt:
Omnis

D E L O G I C A .

Omnis stella lucet.

Omnis Cometa lucet.

Ergo omnis Cometa est stella.

Hic syllogismus ἀνακλόητος est: quia peccat in definitionem secundæ figuræ, qua requiritur, ut ex antecedente altera pars sit negata: at hic utraq; est affirmata.

Item: Baculus stat in angulo.

Ergo cœlum est rotundum.

Hæc sunt ἀσυλλόγιστα: quia nullum hic medium est seu argumentum, quod conclusionis causam contineat: ut definitio syllogismi requirit.

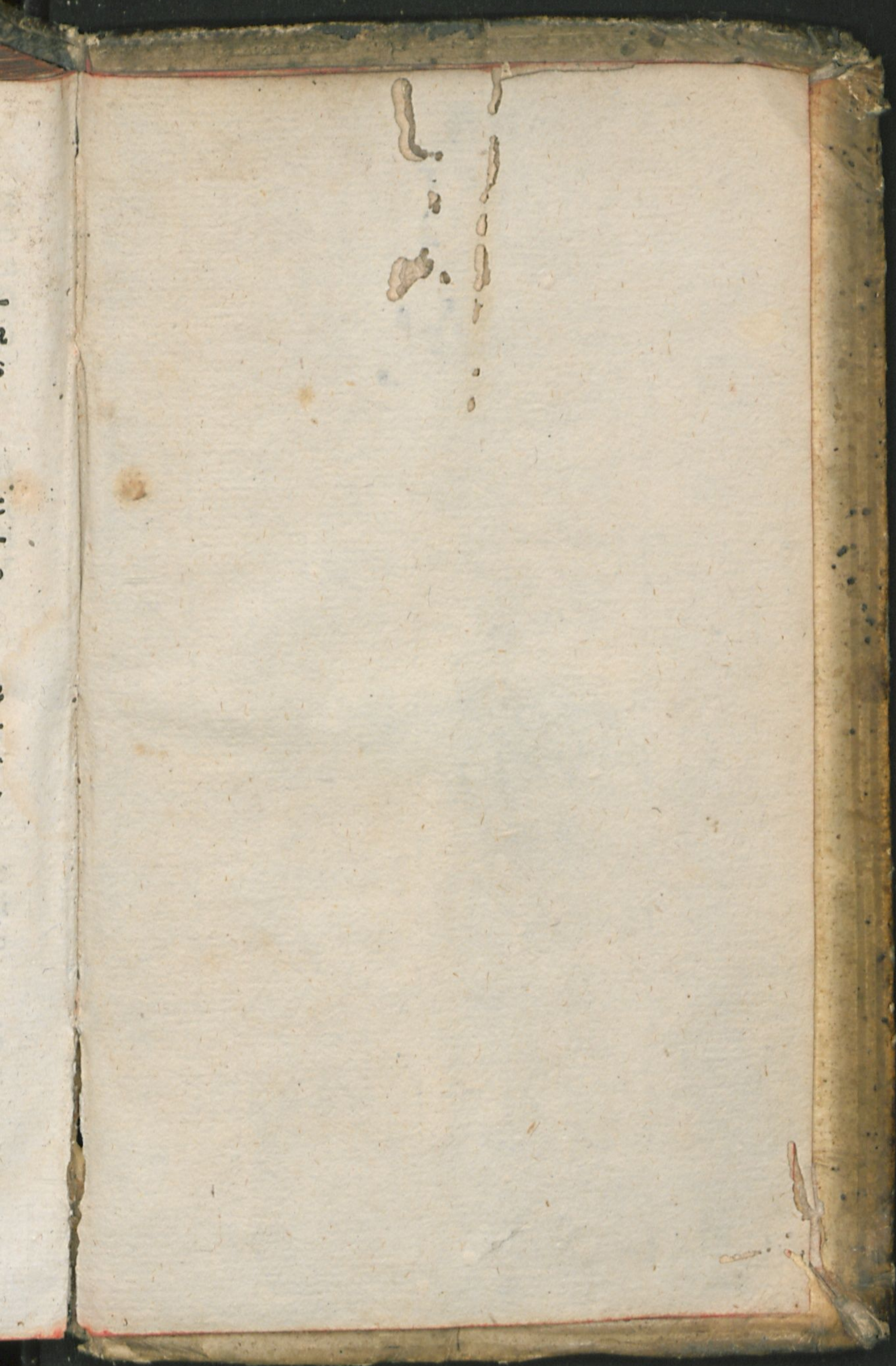
Quid est petitio principii?

Est nihil aliud quam πωρρολογία, de qua supra in methodo. Est enim methodi vitium seu sophisma, quod & Nugatio & Cuculi cantus dicitur. Petitio principii dicitur etiam cum incertum per incertum, ignotum per ignotius probamus: sed id magis inventionis est.

F I N I S .

Imprimebatur typis Gerlachianis.

Anno clō lō LXXXV.

42

ULB Halle 3
 002 161 192

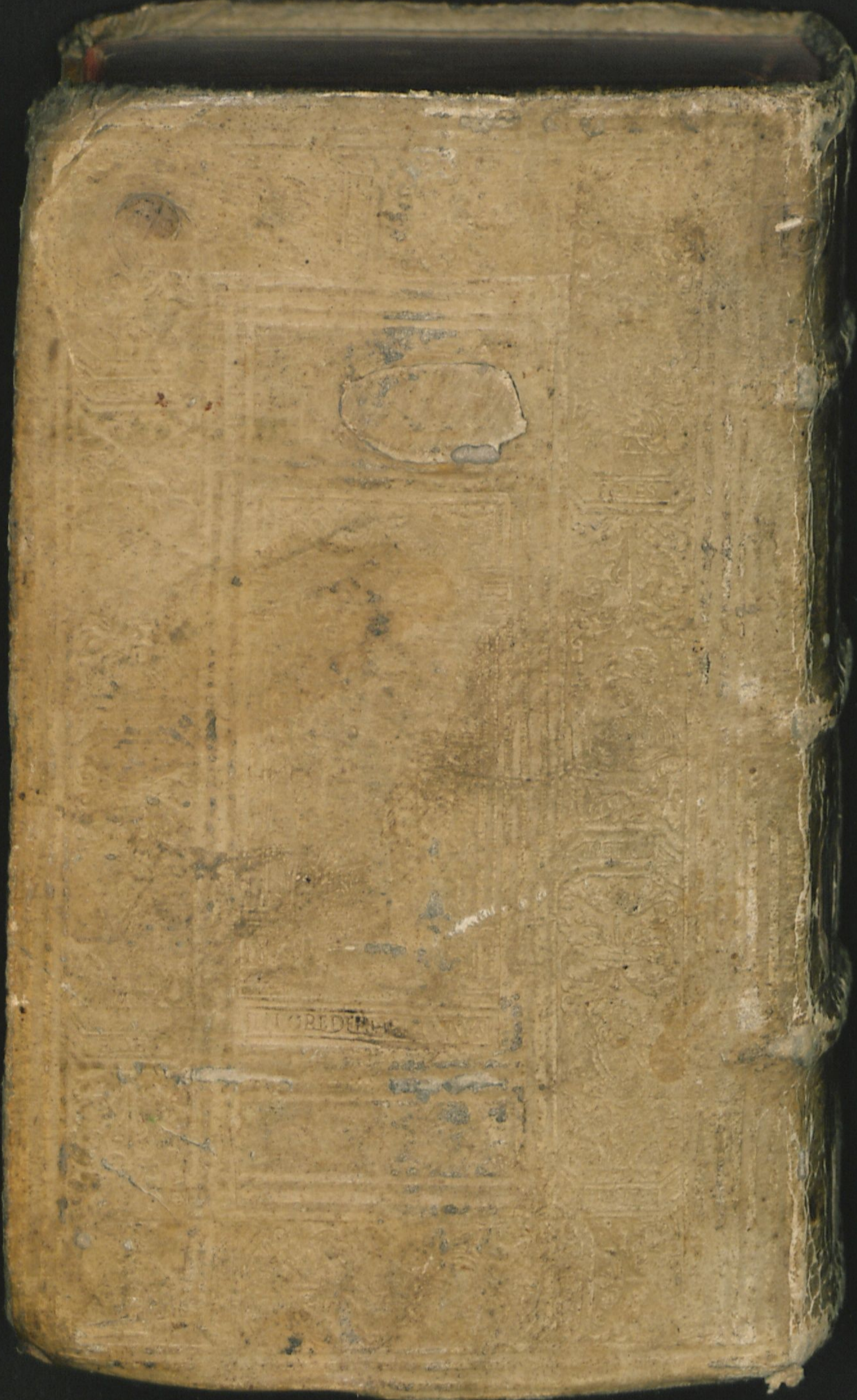

Sb.

17

1 - - Lips. 1714.

RHETORICA,
POETICA,
LOGICA,
AD V S V M
R V D I O R V M I N
E P I T O M E N R E -
D A C T A E :

per

D. Joan. Thomam Freigium.

Cum gratia & privilegio Imperiali.

N O R I B E R G A E.

